

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Jurij Premk

Mentor: docent dr. Franc Trček

Somentor: docent dr. Miro Haček

INTERNET NA KITAJSKEM

Diplomsko delo

Ljubljana, 2006

Rad bi se zahvalil mentorju dr. Francu Trčku in somentorju dr. Miru Hačku za njune pripombe, komentarje, nasvete in navodila, s katerimi sta mi pomagala napisati boljše diplomsko delo ter vsem prijateljem in sorodnikom, ki so mi v tem procesu stali ob strani.

Kazalo:

1. Uvod	1
2. Politični in ekonomski sistem LRK	3
2.1 Splošno	3
2.2 Ekonomski sistem	3
2.3 Pravice in dolžnosti posameznikov	4
2.4 Politični sistem	5
2.4.1 Narodni ljudski kongres	5
2.4.2 Predsednik republike	6
2.4.3 Vlada	7
2.4.4 Sodstvo	7
2.5 Reforme 'socializma s kitajskimi posebnostmi'	8
3. Pojmi in problemi določitve informacijske družbe	10
Internet	10
Informacija	10
Informacijska dostopnost	10
Kibernetski prostor	11
3.1 Teorije informacijske družbe	12
4. Analiza interneta v LRK po modelu štirih sfer	14
4.1 Štiri sfere kibernetskega prostora (po Trčku)	14
4.1.1 Tehnosfera in politosfera	15
4.1.2 Sociosfera in infosfera	16
4.2 Pregled glavnih mejnikov razvoja	17
4.3 Tehnosfera	20
4.3.1 Obseg internetne populacije	20
4.3.2 Domače in mednarodne povezave	22
4.4 Politosfera	23
4.4.1 Politični akterji	23

4.4.2 Politike	24
4.4.3 Telekomunikacijski zakon	24
4.4.4 Varnost in omejevanje vsebin	25
4.4.5 Internet cafe predpisi in politike	28
4.4.6 Novice in forumi na internetu	29
4.4.7 Kodeksi obnašanja	30
4.4.8 Sodstvo	31
<i>4.5 Internet bar</i>	<i>31</i>
4.5.1 Kaj je internet bar	32
4.5.2 Internet bar vs. cyber cafe	32
4.5.3 Fizični opis	33
4.5.4 Postopek uporabe	36
4.5.5 Primer	37
<i>4.6 Sociosfera</i>	<i>50</i>
4.6.1 Uporabniki	50
4.6.2 Od kod in kdaj dostopajo	51
4.6.3 Finančni vidiki	52
4.6.4 Problemi prekomerne uporabe	53
4.6.5 Zadovoljstvo uporabnikov	53
<i>4.7 Infosfera</i>	<i>54</i>
4.7.1 Nameni uporabe interneta	54
4.7.2 Vrste informacij	58
4.7.3 Jezikovne ovire	58
5. Zaključek	60
6. Seznam virov	63
7. Priloge	67
<i>Priloga A: Pregled pomembnejših predpisov na ITK področju (1996-2005)</i>	<i>67</i>
<i>Priloga B: Tabela primerov merjenja v internet baru</i>	<i>70</i>

Kazalo grafov:

Graf 4.1: Rast števila uporabnikov, ip naslovov in hostov (1997-2005)	20
Graf 4.2: Rast števila internet strani in domen .cn	21
Graf 4.3: Velikost mednarodnih povezav.....	22
Graf 4.4: Naraščanje obsega obiska skozi dan (vsi dnevi).....	41
Graf 4.5: Razmerje med spoloma	42
Graf 4.6: Delež obiskovalcev, starejših od 30 let	43
Graf 4.7: Delež mlajših moških med obiskovalci.....	44
Grafa 4.8 in 4.9: Obisk po vrsti dneva.....	45
Graf 4.10: Nameni uporabe računalnikov	47
Grafa 4.11 in 4.12: Primerjava obsega obiska ob delavnikih, glede na vreme	48
Grafa 4.13 in 4.14: Primerjava obsega obiska ob nedelavnikih, glede na vreme	48
Graf 4.15: Delež uporabe slušalk med obiskovalci.....	49
Graf 4.16: Uporabniki po starostnih skupinah.....	50
Graf 4.17: Od kod uporabniki največkrat dostopajo na internet.....	51
Graf 4.18: Uporaba interneta preko dneva (državno povprečje)	51
Graf 4.19: Mesečni izdatki za internet (v RMB)	52
Graf 4.20: Najpogosteje uporabljane internetne storitve in aplikacije	55

Kazalo slik:

Slika 4.1: Model štirih sfer (po Trčku).....	15
Slike 4.2, 4.3 in 4.4: Internet bar	34
Sliki 4.5 in 4.6: Sprejemni pult.....	35
Slika 4.7: Opazovani internet bar: napis in stanovanjski blok nad vhodom	38
Slika 4.8: Sprejemni pult v opazovanem baru.....	38
Sliki 4.9 in 4.10: Računalniki in uporabniki v opazovanem baru.....	39

Seznam kratic:

RMB	– RenMinBi – kitajski yuan
USD	– ameriški dolar
EUR	– euro
ITK	– informacijsko-telekomunikacijski
LRK	– Ljudska republika Kitajska
MII	– Ministrstvo za informacijsko industrijo
NLK	– Narodni ljudski kongres – National People's Congress
SK	– stalni komite NLK
KPK	– Komunistična partija Kitajske
CANET	– China Academic Network
CERNET	– China Education and Research Network
NSFCNET	– Natural Science Foundation of China Network
CSTNET	– China Science and Technology Network
ChinaNet	– China Telecom Network
CMNET	– China Mobile Network
UNINET	– China Unicom Public Computer Internet Network
CNCNET	– China Netcom Corporation Network
CHINA169	– ena izmed mrež podjetja China Netcom Corporation
CNGI – CERNET2	– China Next-Generation Internet
CNNIC	– China Internet Network Information Center
ISC	– Internet Society of China
TKZ	– Telekomunikacijski zakon LRK – The Telecommunication Regulation of the People's Republic of China

Predgovor

Med svojim desetmesečnim študijskim bivanjem na Kitajskem v okviru študija sinologije na Filozofski fakulteti sem, glede na prejšnja obdobja, postal precej bolj pogost uporabnik storitev, ki jih prinašajo nove informacijsko-telekomunikacijske (ITK) tehnologije (predvsem internet).

Opazil sem, da je dostop do teh tehnologij na javnih mestih precej bolj enostaven kot v Sloveniji, saj obstaja ogromna ponudba t.i. internet barov (nekakšnih cybercafejev), ki ponujajo poceni dostop do interneta in uporabo računalnikov. V Ljubljani naprimer, je precej težko najti nek lokal, ki bi nudil dostop do interneta, če pa ob tem želimo še razumno ceno za to storitev, je tak kraj že skorajda nemogoče najti, še posebno izven različnih javno-izobraževalnih institucij (šol, knjižnic...).

To razmišljanje me je, skupaj z večkrat slišano trditvijo, da so vzhodnoazijski narodi že po svoji naravi bolj dovzetni za tehnološke izboljšave in se nanje hitreje navadijo oz. jih začno uporabljati, navdahnilo za bolj poglobljen pogled v situacijo z internetom na Kitajskem (natančneje v Ljudski republiki Kitajski). Poleg tega sem želel predstaviti tudi fenomen internet barov, ki se nekoliko razlikujejo od cybercafejev, kot smo jih navajeni iz 'zahodnih' držav.

1. Uvod

Ljudska republika Kitajska (LRK)¹ je država v razvoju, kar tudi sama poudarja. Zaradi več neuspešnih centralno-planskih gospodarskih ureditev po drugi svetovni vojni oz. ustanovitvi LRK 1949, od katerih so nekatere terjale tudi velik človeški davek, se je oblast konec 70-ih let 20. stol. odločila za postopno uvajanje tržnih mehanizmov in privatne lastnine, ki bi sprva prinesli večjo stabilnost ponudbe na trgu, kasneje pa tudi večjo blaginjo državljanov.

Po dveh in pol desetletjih postopnih reform Kitajska postaja svetovna velesila na gospodarskem in političnem področju. Na eni strani predstavlja enega izmed največjih proizvajalcev potrošnih dobrin na svetu (obutev, obleka, predmeti in tehnika za splošno uporabo), po drugi pa postaja ogromen trg za vse vrste produktov in surovin, ki jih sama ne izdeluje oz. nima. Večanje njenega gospodarskega pomena v svetu omogoča tudi vedno večjo politično moč v mednarodni politiki.

Za čim boljše delovanje je potrebno imeti čim več informacij o akterjih in okolju v katerem delujemo. V današnjem svetu je dober in hiter dostop do informacij še toliko bolj pomemben, saj je teh informacij vedno več in njihov 'rok trajanja' je vedno krajši. Tega se zaveda tudi Kitajska, zato vlaga v nove ITK tehnologije, predvsem internet. Poskusil bom predstaviti ta razvoj, različna dejanja in politike kitajske oblasti, ki posegajo na to področje, lastnosti uporabnikov teh tehnologij in za kakšne namene se uporabljajo.

Iz razvoja in situacije interneta in ostalih ITK tehnologij v razvitih 'zahodnih' državah v zadnjem desetletju in pol mi je znano, da se uporaba teh širi najhitreje in najlažje med mlajšimi in bolj izobraženimi populacijami ter v bogatejših in infrastrukturno bolj razvitih geografskih okoljih. Ljudje te tehnologije uporabljajo največ za medsebojno komuniciranje, iskanje najrazličnejših informacij, zabavo ter vedno bolj tudi za različne vrste poslovanja. Podobne rezultate pričakujem tudi na Kitajskem.

¹ Gre za še vedno nerazrešeno mednarodno vprašanje teritorialnega obsega LRK. Širši pojem Kitajske zajema t.i. celinsko Kitajsko (Mainland China), otok Tajvan (kateremu nekatere države priznavajo mednarodno suverenost, večina pa podpira 'politiko ene države') ter leta 1997 vrnjeni bivše angleško kolonialno območje Hong Kong in bivše portugalsko kolonialno območje Macao, ki imata status posebnega administrativnega območja v sklopu LRK (Special Administrative Region). V tem tekstu bom kot Kitajsko označeval celinsko Kitajsko, brez otoka in obeh posebnih enot.

Je pa primer Kitajske tudi nekoliko specifičen zaradi svojega političnega sistema. Kitajska namreč ni klasična demokratična država, ampak ima centraliziran enostrankarski sistem, ki (zaenkrat še vedno) ni pretirano navdušen nad kritikami. Tu si centralna državna politika 'uradnega Pekinga' nasprotuje z demokratično naravo interneta, kjer informacije prosto prehajajo med njihovimi 'proizvajalci' in 'potrošniki' in kjer vsakdo lahko izrazi svoje mnenje. V tem pogledu bom skušal predstaviti nekatera dejanja in politike države, s katerimi se centralna oblast poskuša braniti pred pluralizacijo mnenj in njihovemu vplivu na druge člane družbe, ko uravnava področje ITK tehnologij.

Za preverjanje navedenih predpostavk o lastnostih uporabnikov in njihovih namenih bom največ uporabljal statistike, ki jih je zbral kitajski center za zbiranje podatkov s področja interneta: China Internet Network Information Center (CNNIC), ki prikazujejo predvsem obseg in namen uporabe interneta. Te bom primerjal tudi s podatki, ki sem jih sam zbral med bivanjem na Kitajskem v nekem 'tipičnem' internet baru z opazovanjem in štetjem, saj tovrstni način dostopa predstavlja pomemben delež in se mi primerjava z vsedržavnimi statistikami zdi vsaj zanimiva, če že ne nujna. Pričakujem pa, da rezultati iz internet bara ne bodo bistveno odstopali od tistih, ki jih je zbral CNNIC.

Podatke za predstavitev političnih in administrativnih ukrepov kitajske oblasti bom črpal večinoma iz člankov in drugih publikacij objavljenih na internetu, saj je ta literatura bolj aktualna in obširna kot tiskana, ki jo je poleg tega pri nas težko dobiti, še posebno če je novejšega datuma.

V nadaljevanju bom najprej kratko predstavil kitajski politični in ekonomski sistem ter reforme slednjega, kar bo očrtalo okvir, znotraj katerega bodo kasneje nekatere značilnosti internetnega prostora bolj jasne. Nadaljeval bom s predstavitvijo ključnih pojmov in se na kratko ukvarjal s problemom definicije informacijske družbe, ki nastaja z uveljavljanjem novih ITK tehnologij. Sledi predstavitev Trčkovega modela štirih sfer kibernetnega prostora kot teoretične podlage za nadaljno predstavitev kitajskega kibernetnega prostora (po posameznih sferah) v sklopu katere bom predstavil tudi študijo konkretnega internet bara.

2. Politični in ekonomski sistem LRK

2.1 Splošno

Politično in ekonomsko ureditev države ter pravice in dolžnosti posameznikov v njej si bomo pogledali skozi določila, zapisana v ustavi LRK. Prvi člen ustave opredeljuje LRK kot socialistično državo pod demokratično diktaturo delavskega razreda (delavcev in kmetov). Socialistični sistem je osnova in ga je prepovedano spodbujati kateremukoli posamezniku ali organizaciji.

Oblast pripada ljudstvu, to pa jo izvršuje preko Narodnega ljudskega kongresa – NLK (National People's Congress) in lokalnih ljudskih kongresov (čl. 2), ki se konstituirajo preko demokratičnih volitev. Državni organi so organizirani po principu demokratičnega centralizma (čl. 3) in podvrženi spoštovanju zakonov in ustave (čl. 5).

Zagotovljena je enakost etničnih skupin in varstvo etničnih manjšin pred diskriminacijo in zatiranjem ter svobodna uporaba njihovega jezika in pisave tem manjšinam. V okoljih, kjer etnične manjšine živijo strnjeno, se izvaja regionalna avtonomija v okviru LRK. Država takšnim območjem pomaga pri njihovem ekonomskem in kulturnem razvoju. (čl. 4)

Država skrbi za razvoj gospodarstva in splošne blaginje (čl. 14), šolstva (čl. 19), znanosti (čl. 20), zdravstvene oskrbe – moderne in tradicionalne (čl. 21), umetnosti in kulture (čl. 22); spodbuja ideale socializma, kolektivizma, etičnega obnašanja, domoljubja, človekoljubja... (čl. 24), načrtovanje družine (čl. 25), skrbi za izboljševanje in zaščito okolja (čl. 26), javni red in mir ter zatiranje kriminala (čl. 28).

2.2 Ekonomski sistem

Država izvaja socialistično tržno ekonomijo (čl. 15), ki temelji na javni lastnini produkcijskih sredstev, kolektivni lastnini delovnega ljudstva, ki je prevladujoča (čl. 7), vendar so drugačne oblike lastnine tudi dovoljene (čl. 6). Individualni, privatni in ostali nejavni sektorji ekonomije morajo delovati znotraj socialistične tržne ekonomije. Država ščiti njihove pravice in interese, jih spodbuja in jim pomaga, a jih hkrati tudi nadzira (čl. 11).

Zagotovljena je privatna lastnina državljanov (in dedovanje), ki jo država lahko za odškodnino pridobi, kadar je to v javnem interesu (čl. 13). Naravni viri in javna dobra (rude, vode, neprivatna zemlja, obala...) je last države oz. vseh ljudi (čl. 9), zemlja v mestih je last države, zemlja na podeželju pa je last države ali kolektivnih organizacij (čl. 10).

Tujim podjetjem, ekonomskim organizacijam in posameznikom je dovoljeno vlaganje v LRK v skladu z zakoni, njihove pravice in interese varuje ustava in zakoni (čl. 18). Državna podjetja delujejo v okviru zakonov in izvajajo demokratično upravljanje skozi svete delavcev in na druge načine, določene z zakoni (čl. 16). Podobno delujejo tudi kolektivne ekonomske organizacije (čl. 17).

2.3 Pravice in dolžnosti posameznikov

Zagotovljena je enakost posameznikov pred zakonom in varstvo človekovih pravic (čl. 33), volilna pravica državljanom nad 18 let (čl. 34), svoboda govora, tiska, združevanja in demonstriranja (čl. 35), svoboda veroizpovedi (čl. 36), varstvo osebne svobode (čl. 37) in dostojanstva (čl. 38), nedotakljivost stanovanja (čl. 39), svoboda in varstvo tajnosti korespondence posameznikov (čl. 40), pravica kritike državnih organov in funkcionarjev v njihovih postopkih in pravica do odškodnine v primerih njihovega napačnega ravnanja (čl. 41), pravica do dela (čl. 42) in počitka (čl. 43), pravica do pokojnine (čl. 44), do državnih pomoči invalidom (čl. 45), do šolanja (čl. 46), svoboda znanstvenega in umetniškega ustvarjanja (čl. 47), posebna skrb za pravice žensk (čl. 48), svoboda poroke in vzgoje otrok (čl. 49), varstvo in pomoč izseljencem in povratnikom v domovino (čl. 50).

Vse te naštetе pravice se bolj ali manj ujemajo s pravicami v demokratičnih kapitalističnih državah, ki močno poudarjajo pravice in svoboščine posameznika, vendar je veliko njih na Kitajskem pod posebnimi pogoji omejenih. Poleg tega 51. člen ustave izrecno pravi, da državljanı v uresničevanju svojih pravic in svoboščin ne morejo nasprotovati državnim, družbenim ali kolektivnim interesom ali svoboščinam in pravicam drugih posameznikov. Ta člen je zelo pomemben, saj ureja hierarhijo, kjer je država oz. kolektiv nad posameznikom.

Členi ustave, ki sledijo (čl. 52-56), govorijo o dolžnostih državljanov do države: varovanje enotnosti države, podrejanje zakonom in ustavi, varovanju tajnosti, javne lastnine, javnega

reda, interesov države, obrambo domovine in služenje vojaškega roka ter plačilo davkov in drugih dajatev.

2.4 Politični sistem

Zaradi specifičnosti političnega sistema LRK, ki izhaja iz njenega enostrankarskega sistema, kjer je Komunistična partija Kitajske (KPK) edina dovoljena politična stranka, ki tako monopolizira politično moč v državi, lahko govorimo o enostrankarskem avtokratskem političnem sistemu, kjer ni klasične delitve na tri neodvisne veje oblasti kot jo opredeljujejo demokratične države. Čeprav so pod vplivom in nadzorom partije, pa, v določenih okvirih, lahko govorimo o zakonodajni, izvršilni in sodni veji, saj so kot samostojne in neodvisne navedene in opredeljene tudi v ustavi.

2.4.1 Narodni ljudski kongres

Najvišji organ državne oblasti – voljeni predstavnik ljudstva je NLK s telesom stalnega komiteja – SK (Standing Committee) (čl. 57), ki skrbi za nemoteno delovanje in volitve letnega. Skupaj izvajata zakonodajno oblast (čl. 58). NLK sestavljajo delegati izvoljeni v provincah, avtonomnih območjih, mestnih območjih, posebnih administrativnih enotah, vojski in med etničnimi manjšinami (čl. 59) za mandat petih let (čl. 60). Sestaja se enkrat letno (čl. 61), v času, ko ne zaseda, pa v njegovem imenu nastopa stalni komite. Delegati NLK in člani SK lahko predlagajo zakone (čl. 72), postavljajo vprašanja vladi, (čl. 73) in uživajo poslansko imuniteto (čl. 75).

Pristojnosti NLK so: sprejemanje in dopolnjevanje ustave (2/3 večina) in zakonov (navadna večina), nadzor nad njihovim izvajanjem (ustanavlja lahko preiskovalne komisije), volitve predsednika in podpredsednika države, predsednika in podpredsednika vlade ter ministrov, generalnega sekretarja vlade, predsednika centralne vojaške komisije (Central Military Commission), ki vodi oborožene sile, predsednika vrhovnega sodišča, generalnega državnega tožilca, sprejemanje strategij in načrtov razvoja, državnega proračuna, potrditve oz. poprave in razveljavitve odločitev stalnega komiteja, sprejete med letom, ustanavljanje pokrajin in drugih administrativnih območij, odločanje o vojnem stanju in druge, ki mu pritečejo (čl. 62). Lahko tudi odstavlja s funkcij na katere voli (čl. 63), imenuje in odstavlja člane SK za čas mandata NLK (čl. 65 in 66).

Zaradi tehničnih ovir, da bi NLK zasedal več kot enkrat letno (ima namreč skoraj 1000 delegatov iz celotne države), ima tudi njegovo ožje telo – stalni komite nekatere pristojnosti. Nekatere izvaja popolnoma samostojno, za druge pa potrebuje potrditev na naslednjem zasedanju NLK. Pristojnosti SK, ki jih opravlja samostojno, so: nadzor vlade, centralne vojaške komisije, vrhovnega sodišča, generalnega tožilstva (ustanavlja lahko preiskovalne komisije), tolmačenje ustave in zakonov ter nadzor nad njihovim izvajanjem, razveljavitev oz. odprava vladnih odločitev in odločitev lokalnih oblasti pod neposredno centralno oblastjo, ki so v nasprotju z ustavo ali zakoni, urejanje sistema činov in podeljevanje odlikovanj, imenovanje in odpoklic predstavnikov države v tujini, odločanje o posebnih izjemah in druge naloge, za katere ga zadolži NLK. Pristojnosti, ki jih ima, kadar NLK ne zaseda in morajo biti kasneje večinoma potrjene od NLK, pa so: sprejemanje in amandmiranje določenih zakonov, sprejemanje popravkov strategij in planov razvoja ter proračuna, imenovanje nekaterih funkcionarjev, ratifikacija mednarodnih pogodb, odločanje o vojni, izrednem stanju in splošni mobilizaciji. (čl. 67)

SK sestavljajo podkomiteji za posamezna področja (za etnične zadeve, finance in gospodarstvo, pravosodje, izobraževanje, znanost, zdravstvo, kulturo, zunanje zadeve, ...), ki pripravljajo predloge zakonodaje. (čl. 70)

2.4.2 Predsednik republike

Predsednika in podpredsednika države izvoli NLK. Kandidati morajo imeti volilno pravico in vsaj 45 let. Njihov mandat se veže na mandat NLK, izvoljeni pa so lahko največ dvakrat zaporedoma (čl. 79). Predsednik republike: razglašá pravne akte, imenuje in odpoklicuje nekatere funkcionarje v skladu z voljo NLK (predsednika in podpredsednike vlade, ministre, generalnega sekretarja vlade, ...), izročá odlikovanja in zasluge, razglašá posebne izjeme, izredno in vojno stanje ter splošno mobilizacijo (čl. 80). Sprejema tuje diplomate in imenuje (v skladu z voljo NLK) predstavnike države v tujini ter predstavlja državo (čl. 81). Podpredsednik države lahko opravlja vse funkcije predsednika, ki mu jih ta zaupa (čl. 82).

V primeru izpraznjenega mesta predsednika republike, to mesto prevzame podpredsednik; če se izprazni mesto podpredsednika, izvoli NLK novega; če pa sta izpraznjeni obe mesti, do

izvolitve novih ljudi v NLK, funkcijo predsednika republike začasno prevzame predsednik SK NLK (čl. 84).

2.4.3 Vlada

Vlado – centralno ljudsko oblast (State Council) sestavljajo predsednik vlade, podpredsedniki, ministri, generalni sekretar vlade in še nekateri funkcionarji (čl. 86) in je izvršilni organ najvišje oblasti države in najvišji organ državne uprave (čl. 85). Njen mandat je vezan na mandat NLK, predsednik in podpredsedniki lahko služijo največ dva zaporedna mandata (čl. 87).

Pristojnosti vlade so: sprejemanje in izvajanje administrativnih in drugih nalog in pravil v skladu z ustavo in zakoni, predlaganje aktivnosti, proračuna, načrtov in strategij NLK oz. SK, izvajanje enotnega vodenja lokalnih oblasti pod centralno oblastjo, odnosi s tujimi subjekti, izseljenci in etničnimi skupinami, gradnja državne obrambe, poprava, odprava ali razveljavitev odločitev ministrstev in drugih organov ter lokalnih skupnosti, določanje mej in obsega teritorialnih enot države, imenovanje in razreševanje funkcionarjev, obsega državnih organov, razglašanje izrednega stanja in druge (čl. 89). O svojem delu vlada poroča NLK oz. njegovemu SK.

2.4.4 Sodstvo

Sodni organi države so sodišča (čl. 123), delijo se na Vrhovno ljudsko sodišče, sodišča na lokalnih ravneh, vojaška sodišča in druga specializirana ljudska sodišča (čl. 124). Sojenje je javno, razen v izjemnih primerih in obtoženi ima pravico do obrambe (čl. 125). Sodišča so pri svojem delu neodvisna, podvržena le zakonom in nanje ne sme vplivati noben administrativni organ, organizacija ali posameznik (čl. 126).

Najvišji organ je Vrhovno ljudsko sodišče, ki nadzoruje tudi delo sodišč na nižjih ravneh (čl. 127). Odgovorno je NLK oz. njegovemu SK (čl. 128). Mandat predsednika je vezan na mandat NLK in posameznik lahko služi le dva zaporedna mandata (čl. 124).

2.5 Reforme 'socializma s kitajskimi posebnostmi'

Že od ustanovitve LRK 1949 naprej je bilo glavno vprašanje, kako Kitajski povečati mednarodno moč in vpliv, a hkrati ohraniti socialistični model države in politični monopol KPK. Odgovor je v hitrejši industrializaciji, gospodarski rasti in tehnološkem napredku, a v okviru bolj ali manj centralistično usmerjenih aktivnosti. (Castells, 1998: 291) V prvih desetletjih nove države, so se zgledovali predvsem po različnih oblikah planskega gospodarstva politik v Sovjetski zvezi, kasneje pa je prevladal program 'štirih modernizacij' Deng Xiaopinga (kmetijstva, industrije, znanosti in vojske), ki se je usmeril v vzpostavljanje tržnih mehanizmov in privatne lastnine oz. 'socialističnega sistema s kitajskimi posebnostmi'.

Po zmagi reformistične struje Deng Xiaopinga nad maoistično strujo znotraj KPK po smrti Mao-a v poznih 70-ih letih 20. stoletja, je Kitajska pod vodstvom prenovljene partije stopila na pot reform, s katerimi je najprej želela vzpostaviti bolj zanesljivo in stabilno ponudbo hrane in osnovnih življenjskih potrebščin na trgu, saj je v prejšnjih obdobjih večkrat prihajalo do velikih primanjkljajev na strani ponudbe. Tako so bili prvi ukrepi (sprejeti konec desetletja) usmerjeni v kmetijsko proizvodnjo oz. pravice kmetov, da svoje presežke kmetijskih proizvodov (nad določenimi kvotami, ki so jih morali kmetje prodajati državi po državno določeni ceni) lahko svobodno prodajajo na trgu po tržni ceni. Poleg tega je bila kmetom zopet dovoljeno imeti zasebno zemljo za lastne potrebe (sicer majhne površine – t.i. ohišnice) ter omogočen kmečkim družinam zakup obdelovalnih površin.

Novi reformisti so se zavedali ideološke moči maoizma, ki se je ohranjal tudi po maovi smrti, zato ji Deng v svojih programih ni hotel nasprotovati, ampak je v maovi doktrini poiskal tiste elemente, ki so mu omogočali izvajanje reform. Glavno vodilo je postal maov rek o 'iskanju resnice iz dejstev', da je treba resnico preverjati v realnosti. Tako je bilo potrebno preveriti tudi resničnost maove teorije. (Benda in dr., 2003)

Na področju gospodarstva so že v začetku 80-ih začeli odpirati posebne ekonomske cone, ki bi se razvile po podobnem postopku kot pred njimi 'azijski tigri' (Hong Kong, Tajvan, Singapur, J Koreja in Malezija), kasneje pa bi jim sledila tudi ostala Kitajska (asimetrični razvoj države). Sprva so bile le štiri: na območju delte Biserne reke in mesta Shenzhen ob Hong Kongu in Macau ter ob obali Tajvanskega preliva, postavljene pred vrata kvazi-kitajskim ozemljem, katerim bi služile in jih hkrati izkoristile za svoj razvoj. Kasneje je

njihovo število naraščalo. Usmerjene so bile v ponujanje poceni delovne sile in zemlje ter različnih davčnih in drugih olajšav predvsem tujim vlagateljem. Ta območja so dobila poseben status in so bila administrativno delno ločena od preostale države. V začetku je prevladoval kapital iz Hong Konga in tudi produkcija v teh območjih je bila večinoma proizvodnja preseljena iz kvazi-kitajskih ozemelj (Hong Konga, Tajvana).

Vendar pa območja niso bila uspešna v privabljanju velikih mednarodnih gospodarskih igralcev z know-howom in novimi tehnologijami, katerih si je Kitajska želela, saj se ti niso hoteli podajati na politično še vedno delikatno območje o katerem niso imeli veliko informacij. Tja so prihajali le nekateri, pa še to bolj zaradi potencialnega kitajskega trga, na katerega so imeli dostop iz teh con, kot pa zaradi ugodnosti.

S spoznanjem tega, je Kitajska v 90-ih nadaljevala s postopnim odpiranjem celotna države za tuje investitorje in spodbujanjem skupnih vlaganj tujcev in Kitajcev. Formula, ki se je v nadaljnjih letih izkazala za uspešno pri generiranju gospodarskega napredka in rasti, je začela ustvarjati tudi 'socialistično gospodarstvo s kitajskimi posebnostmi' oz. 'uradniško podjetništvo' (bureaucratic entrepreneurs), kot ga imenuje Castells (Castells, 1998: 297). Lokalne vlade oz. v njihovem imenu uradniki različnih institucij so skupaj s tujci začeli vlagati v skupna podjetja (predvsem industrijska), ki so bila bolj tržno naravnana.

Ker so bila ta podjetja tržno uspešna in dobičkonosna, so s procesi nadaljevali in jih začeli iz industrije širiti tudi v druge sektorje gospodarstva (gradbeništvo, finančni sektor), lokalne oblasti pa so z večjo gospodarsko močjo pridobivale tudi večjo politično moč nasproti centralni oblasti v Pekingu, s katero so dosegale nadaljno in hitrejšo liberalizacijo trgov. Sčasoma so se pričeli pojavljati tudi prvi kitajski zasebni lastniki kapitala in vstopati v ta razmerja. (Castells, 1998: 297-301)

V zadnjih letih si centralna vlada v Pekingu prizadeva razširiti gospodarsko uspešna območja J in V priobalnega pasu proti gospodarsko šibkejši in manj razviti notranjosti države ter prestrukturirati Mandžurijo (SV del države), ki je, še iz obdobja pred reformami, večinoma usmerjena v težko, danes pretežno nekonkurenčno industrijo.

3. Pojmi in problemi določitve informacijske družbe

Poglejmo si sedaj nekatere splošne pojme, ki so pomembni za obravnavo vsakega internetnega prostora.

Internet

Internet (skrajšano kar 'net' oz. 'mreža') je »javno dostopni svetovni sistem medsebojno povezanih računalniških mrež, ki prenašajo podatke v paketih ob uporabi internetnih protokolov (IP). Sestavlja ga tisoče manjših komercialnih, akademskih, domačih in državnih mrež. Prinaša različne informacije in storitve kot so elektronska pošta, sinhrono klepanje (online chat), web strani in drugi dokumenti svetovnega spleta (World Wide Web)« (Wikipedia: internet).

Informacija

Je podatek, ki po Webstru (v Trček: 2003, 17; Webster, 2002: 24) ima pomen in subjekt, »je navodilo o nečem za nekoga.« Za prejemnika oz. uporabnika mora informacija torej imeti neko sporočilno vrednost (pomen), zato bi bila morda boljša širša označitev: da je to obvestilo/sporočilo o nečem nekemu. Isti podatek je lahko nekemu informacija, drugemu pa ne. Vsi podatki, ki obstajajo na internetu, so, po mojem mnenju, informacije, saj zanje obstajajo zainteresirani akterji.

Lastnost informacij na internetu je ubikvitarnost – vseprisotnost, kar pomeni, da so nam povsod in vedno na voljo (če le imamo tehnični dostop do njih, saj so v elektronski obliki), njihova uporaba na več lokacijah pa se medsebojno ne izključuje (Trček, 2003: 20).

Informacijska dostopnost

Opreljuje stopnjo dostopnosti posameznika do informacij, v tem primeru do informacij na internetu. Ta je pogojena s socialno-ekonomskim položajem posameznika (sposobnost nakupa tehnične opreme za dostop) in njegovo sposobnostjo uporabljanja ITK tehnologij ('digitalna pismenost') (Wikipedia: digital divide). K temu bi lahko dodali še znanje jezikov, saj je

informacij v jezikih, ki imajo manj govorcev (npr. slovenščina), precej manj kot v t.i. svetovnih jezikih.

'Digitalni razkorak' (digital divide) označuje razliko med 'info reveži' (ki imajo nižjo stopnjo dostopnosti) in 'info bogataši', povzroča 'informacijsko izključenost' in »določa nova razmerja družbene moči« (Trček, 2003: 83), saj tisti z več informacijami pridobivajo več moči. Med info reveže večinoma spadajo: ruralno prebivalstvo z nižjimi dohodki in slabše razvito infrastrukturo, etnične in rasne manjšine, mlade in enostarševske družine (ki imajo nižje dohodke) (Trček, 2003: 128).

O tem, kako informacije postajajo vedno večji vir moči v družbi, govori tudi Herbert Shiller. Informacije dobivajo vlogo blaga na trgu, z njimi se trguje, se jih prodaja in kupuje. Dostop do njih je tako pogojen z družbenim statusom oz. plačilno sposobnostjo: višji status – več informacij. Višji sloji si privoščijo boljše in vsebinsko polnejše informacije, ki stanejo več, a so tudi bolj uporabne in se z njimi dosega višjo dodano vrednost. Nižji sloji – informacijsko depriviligirani si lahko privoščijo le informacije slabše kakovosti ('garbage info'): rumeni tisk, oglase, ... To ustvarja še večje razlike med sloji in večja 'informacijski razkorak' (information gap). (v Webster, 2002: 124-130, 149)

Kibernetski prostor

Najenostavneje rečeno, je to vse, kar je povezano z internetom in sorodnimi ITK tehnologijami na nekem danem območju. Trček (2003: 13) ga opredeli kot »virtualno, omrežno, elektronsko posredovani interesni prostor /.../ prizorišče za zagotavljanje različnih formalnih in neformalnih interesnih nagnjenj, potreb akterjev, ki poteka z interakcijo in transakcijo med akterji«. Ta nematerialni prostor vključuje torej ljudi, ki preko elektronskih naprav (največkrat osebnih računalnikov, lahko pa tudi mobilnih telefonov, javnih terminalov...) povezanih v mrežo uresničujejo svoje interese: iskanje informacij, komuniciranje, poslovanje, zabava idr. Vendar pa to ni vse, saj sta uporaba teh naprav in uresničevanje teh interesov odvisna tudi od različnih administrativnih pravil, ki veljajo v določenem okolju (precej splošna omejitve v svetu je npr. prepoved vsebin z otroško pornografijo).

Interakcija in transakcija med prisotnimi v kibernetnem prostoru sta lahko sinhroni (akterji so prisotni sočasno) ali nesinhroni (poteka s časovnim presledkom/zamikom). Mrežno povezovanje omogoča dostop do enakih informacij neodvisno od kraja ali načina dostopa do njih, ne pa tudi neodvisno od časa, saj se informacije lahko spreminjajo.

Pomembna lastnost kibernetnega prostora je tudi omogočanje anonimnosti akterjev, saj se jim večinoma ni potrebno predstaviti, če tega ne želijo, ali pa se lahko predstavijo kot kdo drug.

Preden se lotim predstavljanja kitajskega kibernetnega prostora, si pogledjmo še nekaj najpomembnejših teorij o informacijski družbi.

3.1 Teorije informacijske družbe

Glavna dilema in delitev, ki se pojavlja pri avtorjih, ki se ukvarjajo s področjem vpliva novih ITK tehnologij na družbo je, ali gre za novo revolucijo in nastajanje nove 'informacijske družbe', temelječe predvsem na proizvodjanju, menjavi in uporabi informacij, ali gre le za evolucijo sistemov komuniciranja in izmenjave informacij, ki z novimi tehnologijami postajajo le hitrejši, nimajo pa tolikšnega vpliva, da bi popolnoma spremenili strukturo in delovanje družbe: »Nova družba se pojavi, ko in če je spremembo strukture možno opazovati v odnosih produkcije, v odnosih moči in v odnosih izkušnje. Te spremembe vodijo v enako pomembno prilagoditev socialnih oblik prostora in časa in v nastanek nove kulture.« (Castells, 1998: 340)

Prvi je o novonastajajoči informacijski družbi oz. eri začel govoriti Daniel Bell v sklopu svoje teorije o post-industrializmu. K temu ga napeljuje večanje količine in pomena informacij v sodobnih družbah ter uporaba novih ITK tehnologij (v Webster, 2002: 30-41). Globalizacija kot ekonomski proces (s povezovanjem globalnega in lokalnega) povečuje potrebo po informacijah in spodbuja nastajanje družbe bolj orientirane na informacije (ITK storitve, infrastruktura, tehnologija) (v Webster, 2002: 68-73).

Webster se z Bellom ne strinja, saj meni, da uporaba novih tehnologij ni toliko revolucionarna, da bi spremenila svet kot ga je npr. industrijska revolucija in torej ne moremo

govoriti o novi eri in družbi (Webster, 2002: 57-8). Ohranjajo se namreč tako vzorci produkcije (kapitalizem) kot tudi struktura družbe. Poleg tega je težko določiti kje naj bi bila meja med industrijsko in informacijsko družbo. Če gre le za statistične podatke (infrastruktura, količina informacij, število zaposlenih v dejavnostih, povezanih z informacijami, ...), je nemogoče določiti neke objektivne meje, kjer ena družba preide v drugo. Pojavlja se tudi vprašanje vsebine oz. sporočilne vrednosti teh informacij. Informacij je sicer vedno več, a njihova sporočilna vrednost pada (vedno več je zabavnih informacij, reklam idr). (Webster, 2002: 9-23)

Castells je previdnejši in pravi, da t.i. 'informacijska družba' kot jo poznamo danes šele napoveduje prihod nove družbe. Z razvojem ITK mrež in informacijskih tokov med akterji, s katerimi vstopamo v 'informacijsko ero' trenutno vzpostavljamo 'informatični kapitalizem' (informational capitalism), kjer še vedno delujejo vse značilnosti kapitalističnega načina produkcije, le da so te sedaj podprte z ITK tehnologijami, ki jim omogočajo globalni doseg (kar prej ni bilo mogoče) (v Webster, 2002: 100): »Kar razlikuje novo globalno gospodarstvo od svetovnega gospodarstva prejšnjih obdobj je /dejstvo/, da to gospodarstvo lahko deluje kot enota v realnem času na planetarni ravni.«

(<http://www.indiana.edu/~tisj/readers/full-text/14-4%20Stalder.html>)

Kapitalizem je bistveno drugačen od »informatičnega načina razvoja, kjer je znanje kot tako vir produkcije.« (v Webster, 2002: 119). V tem pogledu Castells razlikuje tudi med 'informacijsko' in 'informatično družbo'. Prva je vsaka človeška družba, saj (kot trdi tudi Giddens v Trček, 2003: 17) morajo družbe za svoje delovanje, obstoj in reprodukcijo »nujno procesirati informacije o znotrajsistemskih in medsystemskih procesih.« Druga pa označuje obliko družbene organizacije, kjer postane »generiranje, procesiranje in transmisija informacij poglobitni vir produktivnosti in moči« in tako sledi agrarni in industrijski (v Trček, 2003: 51-52).

Informatizacija in globalizacija s svojim izbiranjem delov prebivalstva, območij, gospodarstva, ki jih vključuje oz. izloča iz svojih procesov in mrež informacij, bogastva in moči sicer že ustvarja nov sistem dominacije in družbenih odnosov ter tako vodi v novo obliko družbe. Največji poraženci so 'četrti svet' – skupek skupin ljudi in območij, ki so iz teh procesov izločeni. V četrti svet ne spadajo le revna svetovna območja in države (Podsaharska Afrika, večina ruralne Latinske Amerike in Azije), ampak se pojavlja tudi v razvitem svetu

(med skupinami depriviligiranih: revni, brezposelni, brezdomci, nepismeni, zaporniki, stigmatizirani...) (Castells, 1998: 161-5): »Globalno gospodarstvo označujejo njegova medsebojna odvisnost, njegova asimetrija, njegova regionalizacija, povečana diverzifikacija v regijah, njegovo selektivno vključevanje, njegovo izključevalno segmentiranje, in, kot rezultat vseh teh lastnosti, nenavadno variabilna geometrija, ki ruši zgodovinsko gospodarsko geografijo.«

(<http://www.indiana.edu/~tisj/readers/full-text/14-4%20Stalder.html>)

Po eni strani je tako »priklop na mrežo /.../ rekvizit popolne participacije v sedanji družbi«, a se Castells hkrati boji, da nas bo mrežna komunikacija medsebojno oddaljila v resničnem svetu (v Webster, 2002: 106). Tega strahu pa ne delijo vsi. Craig Calhoun tako pravi, da sicer direktna (face-to-face) komunikacija več ni prevladujoča, a vsekakor ne izginja. (v Loader, 1997: 25) Še več, ITK tehnologije celo pripomorejo pri ohranjanju direktnih odnosov.

Diskusija o informacijski družbi se osredotoča predvsem na probleme vpliva novih tehnologij in informatizacije na družbene odnose in produkcijske procese, ne pa na samo strukturo informatizacije oz. področij skozi katera le-te vplivajo nanjo. Tako sem se odločil za Trčkov teoretični koncept štirih sfer kibernetkega prostora, ki sistematično pregleduje vsa ta področja. Avtor jih sicer uporabi kot nekakšne indikatorje stopnje informacijske dostopnosti, a je, po mojem mnenju, model primeren tudi za predstavitev posameznega kibernetkega prostora, saj pokriva vse bistvene elemente, ki so pomembni v kibernetkem prostoru: tehnološka infrastruktura, politična in administrativna infrastruktura oz. določila ter aktivnosti ter lastnosti uporabnikov (njihove sposobnosti in interesi).

4. Analiza interneta v LRK po modelu štirih sfer

4.1 Štiri sfere kibernetkega prostora (po Trčku)

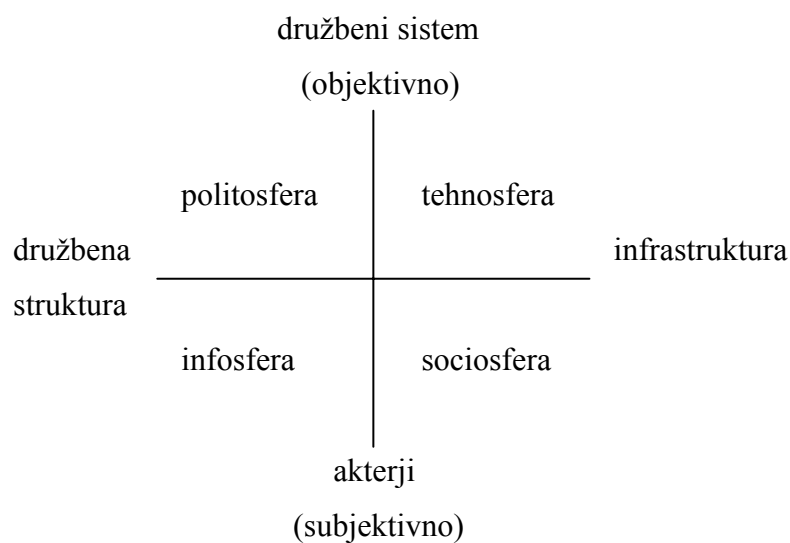
Trček zgradi svoj model štirih sfer za merjenje informacijske dostopnosti. Model pokriva vsa področja kibernetkega prostora, njegove regulacije in uporabe, zato se mi je zdel uporaben za prikaz stanja interneta na tem področju v posamezni skupnosti, v mojem primeru Ljudski republiki Kitajski.

»Model, ki ga uporabljam za razumevanje kompleksnega vprašanja regulacije informacijske dostopnosti v informatičnih družbah, mi z vzpostavitvijo tipologije štirih sfer omogoča izpostaviti ključne razvojne dileme, ključna vprašanja procesa informatizacije. /.../ Namen modela /.../ je ponuditi enostaven in razumljiv spoznavni pripomoček, /.../ ki mi pomaga razumeti in opisati dolgoročne trende dostopnosti za izbrani problemsko-tematski sklop družbenega delovanja.« (Trček, 2003: 91-92)

Trček izhaja iz »diadičnega modela odnosa med družbenim sistemom in družbenimi akterji na eni strani ter med infrastrukturnimi lastnostmi in družbenim delovanjem na drugi strani, /...ki/ temelji na poskusu sinteze dihotomij 'mikro – makro' in 'objektivno – subjektivno'« (Trček, 2003: 90) oz. kot to označuje Castells: osebka ('self') in mreže ('net'). (<http://www.indiana.edu/~tisj/readers/full-text/14-4%20Stalder.html>)

Slika 4.1: Model štirih sfer (po Trčku)

Vir: prirejeno po Trček, 2003: 91

4.1.1 Tehnosfera in politosfera

Sta del objektivnih danosti družbenega sistema, neposredno neodvisni od posameznih uporabnikov in njihovih akcij.

Tehnosfera pokriva področje tehnološke infrastrukture oz. njene razvitosti v določenem okolju, ki jo je večinoma možno meriti in primerjati (časovno, prostorsko...): število telefonov, mobilov, kablskih priključkov, internet priključkov, računalnikov itd. na 100

prebivalcev, velikosti, kapacitete in hitrosti omrežij, razpoložljivi načini dostopa do kibernetnega prostora...

Politosfera zaobjema politični aspekt kibernetnega prostora oz. njegovo (samo)regulacijo s strani oblasti, ki s predpisi določa pravice in obveznosti udeleženih: kdo in kako ureja dostop do informacij in informacije same v kibernetnem prostoru, kaj je prepovedano (pedofilija...), kdo in pod kakšnimi pogoji lahko zbira podatke o uporabnikih... Sem spadajo tudi ukrepi in politike, ki jih izvaja oblast in njene institucije za zmanjševanje digitalnega razkoraka (računalniško opismenjevanje otrok in starejših, spodbujanje postavljanja javnih terminalov za dostop do interneta, spodbujanje konkurence na področju ponudnikov dostopa do interneta za izboljšanje in cenitev ponudbe, subvencije...).

4.1.2 Sociosfera in infosfera

Nanašata se na uporabnike ITK tehnologij, njihove sposobnosti, interese in lastnosti, in sta torej subjektivni kategoriji v nasprotju objektivno – subjektivno.

Sociosfera izpostavlja kompetentnost akterjev (raven informacijske pismenosti), njihovo sposobnost, da s pomočjo ITK tehnologij opravijo željeno nalogo. To sposobnost določajo razmerja moči v strukturacijskih procesih in se kaže v demografskih strukturah aktivnih uporabnikov intereneta (Trček, 2003: 93).

Trček računalniško (ne)pismenost sociosfere in infrastrukturno (ne)razvitost tehnosfere skupaj označuje kot infrastrukturna problema kibernetnega prostora: »Brez dostopa do tehnično-komunalne informacijsko-telekomunikacijske infrastrukture in virtualiziranih telestoritev ni možna realizacija informacijske pismenosti, hkrati pa je slednja predpogoj za razvoj informatične družbe in tudi za ekonomsko izplačljivost razvoja informacijskih infrastruktur in informatiziranih storitev.« (Trček, 2003: 122)

Infosfera se nanaša »na nadgradnjo izhodiščne kompetentnosti akterjev, ki so sposobni razumeti izobilje podatkov v kibernetnem prostoru in jih prevajati v za svoje delovanje uporabne informacije ter jih s svojimi zalogami vedenja in lastno kreativnostjo uporabljati pri svojem vsakdanjem delovanju« (Trček, 2003: 93). A ne gre le za razumevanje, prevajanje, izbiranje in nadaljno uporabo informacij. Ker kibernetni prostor nudi tudi druge vrste

izpolnitve interesov in ne le posredovanje informacij (komunikacija, zabava, poslovanje), se infosfera širše ukvarja z vsemi nameni uporabe kibernetnega prostora (Trček, 2003: 140).

4.2 Pregled glavnih mejnikov razvoja

Preden začnem z analizo kitajskega kibernetnega prostora, bi želel izpostaviti še glavne prelomnice v njegovem razvoju:

Leta 1986 je bila kot mednarodni projekt pekinškega raziskovalnega inštituta za tehnologijo računalniških aplikacij (Beijing Research Institute of Computer Application Technology) v sodelovanju z nemško univerzo iz Karlsruhe-a začeta Kitajska Akademska Mreža (CANET). 14. septembra 1987 je CANET uspešno v tujino poslal prvo elektronsko sporočilo z naslovom: »Preko velikega /kitajskega/ zidu lahko dosežemo vsak konec sveta.«

Novembra 1990 so uradno registrirali domeno .CN in pričeli mednarodno elektronsko pošto pošiljati pod to končnico. Server je bil začasno stacioniran še v Karlsruhe-u, saj Kitajska še ni imela stalne povezave z internetom. To je odprla aprila 1994 preko Sprint Co. Ltd iz ZDA (velikosti 64K).

V letu 1993 je bilo na Kitajskem približno 2000 uporabnikov interneta.

Maja 1994 je High-Energy Physics Research Institute v Pekingu postavil prvi kitajski web server in objavil prvih nekaj kitajskih web/internet strani.

Poleti 1994 so pričeli z izgradnjo kitajske mreže izobraževalnih in raziskovalnih ustanov China Education and Research Network (CERNET), namenjene povezavi šolskih računalnikov in izmenjavi virov s pomočjo ITK tehnologij doma in v tujini. Že januarja prihodnje leto je Ministrstvo za izobraževanje preko te mreže začelo objavljati prvi elektronski časopis na Kitajskem, namenjen predvsem kitajskim študentom v tujini.

V začetku leta 1996 je China Telecom dokončal svojo mrežo CHINANET in pričel ponujati svoje storitve po vsej državi. Z ostalimi mrežami (China Science and Technology Network (CSTNET), China Education and Research Network (CERNET) in China Golden Bridge Network (CHINAGBN)) se je povezal konec naslednjega leta.

Novembra 1996 je Shihuakai Corporation v Shanghai-ju odprla prvi internet cafe na Kitajskem.

1. januarja 1997 je dnevnik People's Daily začel s svojo on-line različico, ki je bila prva pomembnejša vladna stran z novicami.

Poleti 1997 je ustanovljen China Internet Network Information Center (CNNIC) kot nacionalni internet informacijski center. Novembra tega leta je CNNIC objavil prvo statistično raziskavo o razvoju interneta na Kitajskem.

Marca 1998 IX. Narodni ljudski kongres da soglasje k ustanovitvi Ministrstva za informacijsko industrijo (MII). Njegove pristojnosti so administriranje izdelave domačih ITK izdelkov, domačih komunikacijskih in software industrij ter pomoč pri informatizaciji domačega gospodarstva in družbenih dejavnosti.

12. julija 1999 je ChinaNet pričela kotirati na borzi Nasdaq v New Yorku kot prva kitajska network družba. Septembra 1999 je China Merchants Bank kot prva komercialna banka na Kitajskem uvedla bančništvo preko mreže (on-line banking).

Maja 2000 China Mobile Network (CMNET) prične z delovanjem in omogoči WAP storitve.

Novembra 2000 MII pooblasti CNNIC za vodenje registra domen .CN.

Maja 2001 je z dovoljenjem Ministrstva za civilne zadeve in pod direkcijo MII ustanovljena Internet Society of China (ISC) kot nevladno združenje preko 70 organizacij (od proizvajalcev do uporabnikov). Avgusta pa National Computer Network and Information Security Administration Center ustanovi "Computer Network Emergency Response Technical Team / Coordination Center of China" (CNCERT/CC) – nekakšno agencijo za internet.

Decembra 2001 deset domačih mrež podpiše dogovor o medsebojni povezavi, kar olajša dostop uporabnikom iz različnih regij.

Junija 2003 Ministrstvo za kulturo 10 organizacijam dovoli izgraditi nacionalno mrežo lokalov za dostop do interneta. Cilj je, da bi okrog 100 družb vodilo večino internet cafejev v državi, s čimer bi se olajšal nadzor nad njimi.

Poleti 2003 je igralec igrice preko mreže Li Hongchen tožil Beijing Arctic Ice Technology Development Co. – operaterja igre 'Red Moon' zaradi izgube svoje virtualne opreme, kar predstavlja prvi tovrstni sodni primer na Kitajskem in izpostavlja problem virtualne lastnine.

Februarja 2004 so komercialni ponudniki internetnih vsebin – podjetja Sina, Sohu in Netease objavili finančne rezultate poslovanja za leto 2003 in prvič poročali o celoletni dobičkonosnosti podjetij. Ustvarili so 114 mio, 89 mio oz. 80 mio ameriških dolarjev dobička.

Marca 2004 je Linktone Ltd. (ponudnik zabavnih vsebin uporabnikom mobilne telefonije na Kitajskem) objavil uvrstitev na Nasdaq Stock Market v New Yorku in tako postal prvo kitajsko podjetje, specializirano za storitve (Service Provider), ki mu je to uspelo. Kmalu so sledila še druga podjetja (Tom Online, Shanda, Tencent, KongZhong Corporate, 51job, China Finance Online, eLong, Hurray!, The9).

Julija 2004 se je pričel izvajati nacionalni program boja proti pornografskim stranem na internetu, ki vključuje čez ducat vladnih organizacij.

25. decembra 2004 začne delovati ena prvih mrež naslednje generacije China Next-Generation Internet (CNGI) – CERNET2.

Vir: The Internet Timeline of China, Part I – IV: www.cnnic.net.cn/index/00/06/index.htm

Sedaj pa si pogledajmo kitajski kibernetški prostor po posameznih sferah kot jih opredeljuje Trček. Začeli bomo pri tehnični in politično-pravni infrastrukturi.

4.3 Tehnosfera

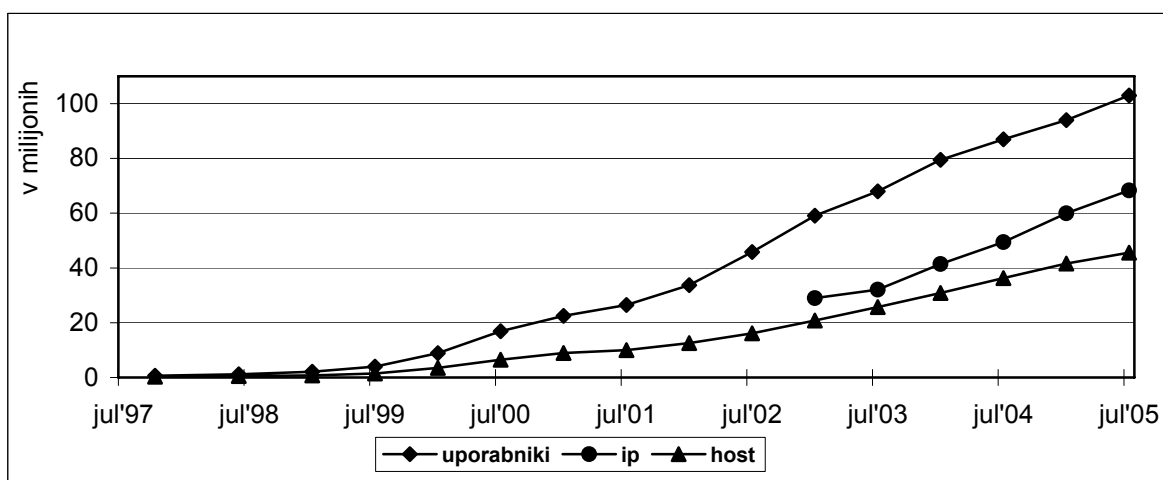
4.3.1 Obseg internetne populacije

Iz *Grafa 4.1* je razvidna stalna rast števila uporabnikov interneta na Kitajskem. CNNIC, ki je na Kitajskem zadolžen za statistično merjenje področij povezanih z internetom in drugimi ITK tehnologijami, opredeljuje kot uporabnika vsakogar, ki uporablja internet vsaj eno uro na teden.

Že leta 1998 je njihovo število preseglo milijon, leta 2000 jih je bilo preko 10 milijonov in po zadnjem merjenju poleti 2005 jih je preko 100 milijonov.² Zadnjih nekaj let lahko govorimo o stabilnem povečevanju števila uporabnikov po približno 20 milijonov oseb na leto. Kitajska je tako že druga na svetu (za ZDA) po številu uporabnikov interneta.³

Graf 4.1: Rast števila uporabnikov, ip naslovov in hostov (1997-2005)

Vir: Statistical Reports on the Internet Development in China 1 – 16

Tudi število hostov stalno narašča, a z manjšo dinamiko. Host oz. gostitelj je računalnik, preko katerega je omogočen dostop do interneta. Od leta 2003 imamo podatke tudi o rasti števila IP naslovov. Teh je vedno nekaj več od hostov, saj imajo lahko isti hosti več IP

² Podatki veljajo le za LRK, brez Tajvana, Hong Konga in Macao-a.

³ Po ocenah Nielsen//NetRatings (<http://www.internetworldstats.com/am/us.htm>) je bilo junija 2005 v ZDA nekaj čez 202 milijona uporabnikov, kar predstavlja dobrih 68% populacije, medtem ko je bilo v tem času na Kitajskem okrog 103 milijone uporabnikov, kar predstavlja ob 1.3 milijarde prebivalstva manj kot 8% populacije.

naslovov. Leta 1999 je število hostov preseglo milijon, leta 2001 10 milijonov in se trenutno približuje 50 milijonom hostov oz. 70 milijonom IP naslovov.

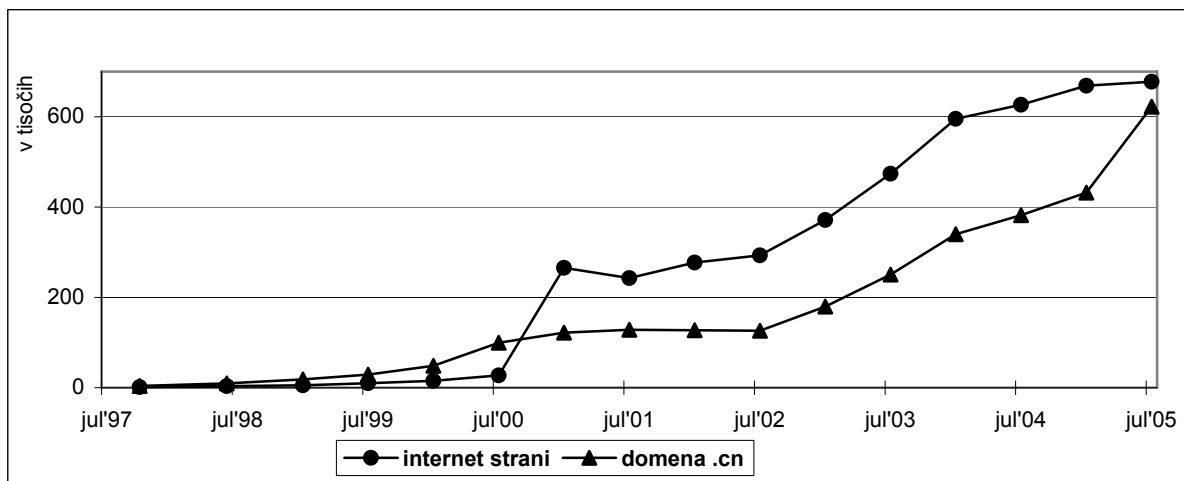
Število internetnih strani (glej *Graf 4.2*) na kitajskih računalnikih je preseglo 10.000 konec leta 1999 in 100.000 že čez eno leto, ko se je število strani v pol leta skoraj podsetirilo na 265.000 v začetku 2001, kar je posledica nove zakonodaje.⁴ Trenutno se število giblje okrog 700.000 strani (s .cn ali kakšno drugo domeno).

Število naslovov z domeno .cn je preseglo 10.000 že konec 1998 in bilo višje od števila internet strani do uveljavitve nove zakonodaje septembra 2000. Čeprav je v poletju 2003 le še dobra polovica internet strani imela končnico .cn, se sedaj število teh strani z dobrimi 600.000 približuje številu www strani.

Po lokaciji registracije domen prednjači Peking z dobro petino vseh naslovov, sledijo gospodarski centri: Guangdong in Shanghai. Najslabše so zastopane slabo razvite in revne province na zahodu oz. severozahodu Kitajske (Tibet, Qinghai, Ningxia, Gansu).

Graf 4.2: Rast števila internet strani in domen .cn

Vir: Statistical Reports on the Internet Development in China 1 – 16

⁴ Septembra 2000 je izšel zakon o telekomunikacijah LRK, ki je med drugim sprostil objavljanje www strani pod .cn domenami.

4.3.2 Domače in mednarodne povezave

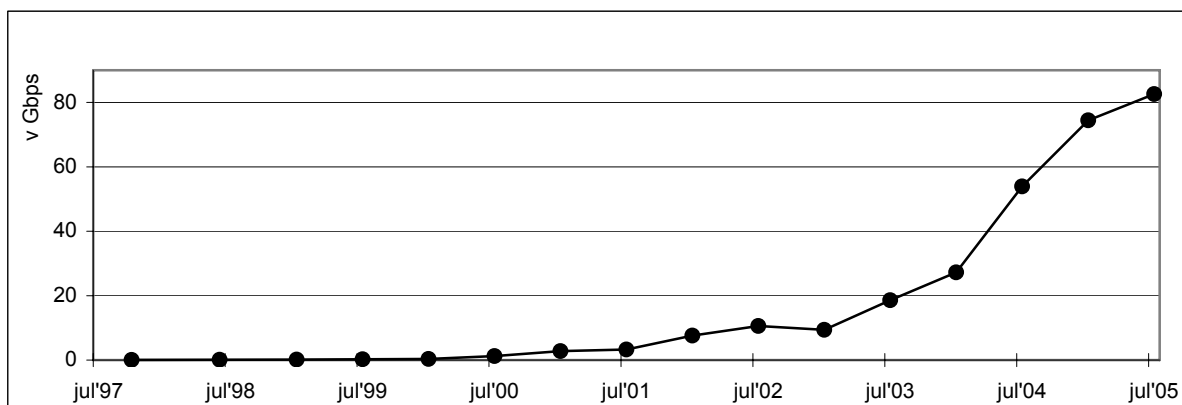
Po zadnjih reorganizacijah infrastrukturnih povezav so bila različna telekomunikacijska podjetja združena ali ukinjena. Hkrati sta na trg telekomunikacijskih operaterjev vstopila Netcom Corp in Railway Telecom. Tako infrastrukturno podpora internetu, kar se tiče telekomunikacijskih podjetij, daje 6 velikih (para)državnih telekomov (poleg prej omenjenih še China Telecom, China Mobile, China Unicom in China Satcom).

(<http://www.cnii.com.cn/20040423/ca259121.htm>)

Infrastrukturno podpora kitajskemu internetu pa dajejo tudi različne akademske, komercialne in druge mreže, preko katerih je omogočen dostop. Pomembnejše od njih so: CANET – China Academic Network, CERNET – China Education and Research Network, CSTNET – China Science and Technology Network, CMNET – China Mobile Network, NSFCNET, ki jo financira Natural Science Foundation of China med akademskimi in največja ChinaNet v lasti China Telecom ter UNINET – China Unicom Public Computer Internet Network iz Shanghaija in CNCNET – China Netcom Corporation s sedežem v Hong Kongu med komercialnimi mrežami.

Graf 4.3: Velikost mednarodnih povezav

Vir: *Statistical Reports on the Internet Development in China 1 – 16*

Povezave kitajskega interneta s svetovnim so se začele skromno, s 25 Mbps najetih mednarodnih povezav konec leta 1997, ki so do 2002 presegle 10 Gbps (Graf 4.3). Izrazito povečevanje kapacitet se je dogajalo v letu 2004. Tako se danes gibljejo že nad 80 Gbps. Polovico tega odpade na komercialno ChinaNet, ostali večji operaterji pa so še CNCNET,

CHINA169 (tudi komercialna mreža), UNINET, CMNET, CERNET in CSTNET. V različnih fazah ustanavljanja in izgradnje pa je tudi nekaj novih mrež.

Med načini dostopa (leased lines – najeti kabel, dial-up, ISDN in širokopasovni kabel – broadband) je še v začetku leta 2005 prevladoval dial-up, sedaj pa do interneta preko širokopasovnega kabla dostopa že več uporabnikov kot preko dial-upa, a je delež približno enak (okrog 50%). Uporaba ISDN priključkov se giblje trenutno okrog 5% in pada, preko najetih linij pa dostopa okrog 30% uporabnikov.⁵ Poleg računalnikov trenutno okrog 4,5 milijona ljudi uporablja drugačne načine dostopa do interneta (mobilni terminali in informacijske naprave kot so mobilni telefoni, javni terminali ipd.).

Med kraji od koder uporabniki dostopajo na internet je najbolj priljubljeno domače okolje, od koder jih dostopa dve tretjini. Z delovnega mesta jih dostopa okrog 40%, iz šole in internet cafejev/barov po 20%, ter po nekaj odstotkov iz javnih knjižnic in preko mobilnih aparatov.⁶ (Statistical Reports on the Internet Development in China 16)

4.4 Politosfera

4.4.1 Politični akterji

Iz pregleda izdanih predpisov v zvezi z internetom in drugimi ITK dejavnostmi so razvidni različni politični akterji, ki urejajo in upravljajo ta področja bodisi z izdajanjem predpisov bodisi z neposrednimi ukrepi ali soglasji, ki jih morajo izdati (glej Prilogo A).

Najpomembnejši so vsekakor Ministrstvo za informacijsko industrijo (MII), ustanovljeno leta 1998, kot pristojni resor za ITK področje, vlada (State Council) in njen Urad vlade za informiranje (State Council Information Office) ter Narodni ljudski kongres – National People's Congress kot najvišje zakonodajno telo v državi. Poleg drugih državnih organov (druga ministrstva npr. Ministrstvo za pošto in telekomunikacije, Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za javno varnost, Banka Kitajske, različni drugi uradi vlade, agencije itd.) so v

^{5,6} Vsota po posameznih kategorijah navedenih odstotkov je večja od 100, ker so anketiranci lahko izbrali več odgovorov.

procesu izdajanja posameznih aktov tudi nekatere bolj ali manj kvazi-civilnodružbene organizacije (CNNIC, ISC...).

4.4.2 Politike

Politiko, ki jo vodi MII (bolj ali manj) začrta državni strateški načrt sprejet vsakih 5 let za prihodnje obdobje (petletka). V letu 2001 je vlada objavila trenutno izvajajoči se 'Deseti petletni plan' (več dokumentov po posameznih področjih), ki temelji na poudarku centralnega komiteja KPK iz leta 2000: razvoj narodnega gospodarstva in družbena informatizacija sta potrebna za 'modernizacijo socializma'. (www.cnnic.net.cn/html/Dir/2003/12/12/2003.htm)

Kitajska zadnja leta pospešeno vlaga velike vsote denarja v gradnjo in posodabljanja šol, predvsem na področju višjega in visokega šolstva. Poleg gradnje šol, domov ipd. je del denarja namenjen tudi izgradnji internet omrežij med šolami in nakupu računalnikov. 1.1.2001 je bil tako začel projekt 'Every School Access the Network', katerega cilj je bil povezati čim več šol (sčasoma pa vse) z internetom.

Poleg gradnje javne infrastrukture pa vlada spodbuja tudi civilne uporabnike. Decembra istega leta so MII, Ministrstvo za znanost in tehnologijo, Ministrstvo za kulturo in Narodna zveza žensk pričeli z izvajanjem skupnega projekta 'Families Access the Internet', katerega namen je bil olajšati dostop od doma in približati internet še drugim skupinam prebivalstva.

4.4.3 Telekomunikacijski zakon

Med 1994 in 2000 je bilo sprejetih vsaj osem pomembnejših predpisov, ki urejajo internet.⁷ 25.9.2000 je bil objavljen in stopil v veljavo Telekomunikacijski zakon (TKZ) LRK (The Telecommunication Regulation of the People's Republic of China). Sprejet na 31. seji vlade 20.9.2000. To je prvi celostni predpis, ki »ureja telekomunikacijski trg, varuje pravice in interese telekomunikacijskih uporabnikov in telekomunikacijskih podjetij, zagotavlja varnost telekomunikacijskih mrež in informacij ter spodbuja zdrav razvoj telekomunikacijske industrije« (čl. 1) in velja za vse, ki sodelujejo v telekomunikacijskih aktivnostih (čl. 2).

⁷ Seznam pomembnejših predpisov, sprejetih na področju ITK tehnologij med leti 1996-2005, je v Prilogi A

Predpis označuje kot telekomunikacijsko: »dejavnost uporabe žičnih ali brezžičnih elektromagnetskih ali optoelektronskih sistemov za prenos ali sprejem glasu, besedila, podatkov ali kakšne druge vrste informacije.« (čl. 2) Njegov namen je spodbujati »ločevanje oblasti in gospodarstva, umik monopolov, spodbujanje konkurence, razvoja, transparentnosti, poštenosti in neodvisnosti.« (čl. 4)

Drugo poglavje ureja telekomunikacijski trg. Pristojni državni organ podeli dovoljenje za delovanje telekomunikacijskim podjetjem za različne dejavnosti (čl. 7). Podjetja, ki izvajajo osnovne telekomunikacijske dejavnosti⁸ morajo biti v vsaj 51% državni lasti (čl. 10). Poleg osnovne telefonije so pristojna tudi za gradnjo in vzdrževanje javne infrastrukture (čl. 8). Za podjetja, ki nudijo le dodatne telekomunikacijske storitve (value-added services)⁹ in le najemajo infrastrukturo, ta zahteva ne velja (čl. 13).

Nadalje predpis ureja povezovanja med operaterji in mrežami (čl. 17-22), nadzorovanje cen telekomunikacijskih storitev (čl. 23-26) in nadomestila državi za uporabo javnega dobra (frekvence ipd.) (čl. 27-30).

Tretji del določa pravila igre za telekomunikacijske storitve: njihovo zagotavljanje, prodajo, pravice in dolžnosti ponudnikov in povpraševalcev (čl. 31-44). Četrty del ureja gradnjo telekomunikacijske infrastrukture in priklop nanjo (čl. 45-56), peti varnostna vprašanja (prepovedi vsebin, kazniva dejanja, pravice in dolžnosti organov in posameznikov) (čl. 57-66) in šesti kaznovanje prestopkov in kaznivih dejanj (čl. 67-79). Na koncu so še prehodne določbe. (TKZ: http://www.usito.org/uploads/94/New_Telecom_Regs.-English-updated.doc)

4.4.4 Varnost in omejevanje vsebin

Že februarja 1999 je bil ustanovljen 'State Information Security Appraisal and Identification Management Committee', zadolžen za »okrepitev varnostnih požarnih zidov (firewall), ki urejajo internet aktivnosti na Kitajskem, zaščito vladnih in komercialnih internet strani pred

⁸ Mednje zakon meddrugim uvršča storitve fiksne, mobilne in satelitske telefonije, internet, prodajo in najem mrež in dostopa, mednarodno infrastrukturo in storitve.

⁹ Mednje zakon meddrugim uvršča elektronsko pošto, glasovno pošto, online database, data interchange, data in transaction processing, internetni dostop in informacijske storitve ter video konference.

hackerji in razvijanje novih načinov prepoznavanja in spremljanja uporabnikov interneta in njihovih aktivnosti.« (www.wsws.org/articles/1999/mar1999/chin-m02.shtml)

V imenu varnosti države in družbe več predpisov ureja vsebine, ki se ne smejo objavljati na internetu (med njim 25.9.2000 TKZ, 1.10.2000 Measures for Managing Internet Information Services in najnovejši 25.9.2005 Temporary Regulation of Internet Publishing Management – TRIPM). Vsi bolj ali manj pokrivajo enaka področja v 9-10 točkah. TRIPM tako določa, da nihče ne sme uporabljati telekomunikacijskih mrež za proizvodnjo ali širjenje informacij, ki:

1. nasprotujejo osnovnim principom, ki so zapisani v ustavi,
2. lahko ogrozijo državno enovitost, suverenost in teritorialno integriteto,
3. razkrivajo državne tajnosti, ogrožajo nacionalno varnost ali so škodljive za ugled in interese države,
4. spodbujajo sovraštvo ali diskriminacijo med narodnostmi, škodijo enotnosti narodnosti ali uničujejo narodne običaje,
5. oznanjajo zle kulte ali širijo fevdalistična mišljenja in vraževerje,
6. širijo govornice, motijo družbeni red ali spodbujajo družbeno stabilnost,
7. so pornografske, hazarderske, nasilne narave ali spodbujajo kriminalnim dejanjem,
8. žalijo ali blatijo druge ali kako drugače škodujejo pravicam in interesom drugih,
9. škodujejo družbeni morali ali narodnim kulturam in tradicijam in/ali
10. so prepovedane s kakšnim drugim predpisom.

Vir:http://service.china.org.cn/link/wcm/Show_Text?info_id=143517&p_qry=internet%20and%20china

Ponudniki interneta so dolžni na svetovni splet dostopati preko vladnih serverjev, ki onemogočajo dostop do prepovedanih strani ('Great Firewall of China'), med katere spadajo strani disidentskih organizacij, kritike komunizma in partije, strani povezane s prepovedano versko sekto Falun Gong, strani povezane z neodvisnostjo posameznih delov širše Kitajske (Tibet, Xinjiang, Tajvan, Hong Kong...), pornografske strani, strani organizacij, ki se ukvarjajo z varstvom človekovih pravic in svobodo govora (Amnesty International, Human Rights Watch, Voice of America), strani raznih televizij in časopisov (BBC, nekaj časa tudi CNN, NBC, New York Times, Washington Post), pa tudi nekatere strani Wikipedije.

(www.wsws.org/articles/1999/mar1999/chin-m02.shtml,

http://en.wikipedia.org/wiki/Internet_censorship_in_mainland_China)

Svetovna podjetja na področju interneta se morajo na kitajskem trgu podrežati lokalnim pravilom igre. Tako je bil Google prisiljen v popravke opredelitve Tajvana v svojih zemljepisnih mapah, Yahoo je moral razkriti ime enega svojih uporabnikov, ki ga je preganjala 'internetna policija', Microsoft pa cenzurirati svoj portal (izključitev uporabnikov besed 'človekove pravice' in 'neodvisnost Tajvana' iz klepetalnic). (Baković, 22.10.2005)

Septembra 2005 je kitajski telekom začel blokirati dostop do največjega ponudnika internetne telefonije Skype z utemeljitvijo, da ima po sedanji zakonodaji državni telekom izključno pravico prodaje stacionarne telefonije.

(http://service.china.org.cn/link/wcm/Show_Text?info_id=141557&p_qry=internet%20and%20china)

Za priklop in uporabo interneta mora uporabnik pridobiti dovoljenje, ki ga izda Computer Security and Supervision Authority. Hkrati mora podpisati tudi sporazum o lepem obnašanju na internetu (Net Access Responsibility Agreement) po katerem je med drugim prepovedano »branje, proizvodnja in razpečevanje materiala, ki ogroža državno varnost«, pa tudi drugih vsebin, ki smo jih že omenili. S podpisom se uporabnik zaveže, da se s temi vsebinami ne bo ukvarjal ali pa ga čakajo predpisane sankcije, med katerimi je tudi zaporna kazen.

(www.wsws.org/articles/2004/jun2004/chin-j30.shtml)

Sicer kitajske oblasti v splošnem ne nadzorujejo osebne elektronske pošte, saj je to že tehnično prevelik zalogaj, poleg tega pa je to protiustavno. Osebno komunikacijo nadzorujejo le ljudem, ki so osumljeni disidentskega protidržavnega delovanja.

(http://www.rsf.org/article.php3?id_article=7237&var_recherche=internet+china)

Vse omejitve, nadzor in kazni pa niso dovolj, saj ljudje hitro najdejo druge načine dostopanja do prepovedanih vsebin: preko ponudnikov v tujini (Hong Kong, Tajvan, ZDA) oz. najetja tam ležečih računalnikov dostopajo do sicer nedostopnih strani. Te poti so aktivne le nekaj mesecev, dokler jih ne odkrijejo organi oblasti.

Neka kitajska računalniška revija ocenjuje, da je bilo vdrto (hacked) v 95% kitajskih internet mrež. Neko podjetje pa je ob testiranju vladnih strani ugotovilo zelo slabo varovanje in je lahko dostopalo do zaupnih podatkov že po nekaj minutah. Iz tega je razbrati, da je primarni

namen vseh teh dejanj oblasti bolj zavarovanje sistema (države, partije) pred neželenimi informacijami kot pa resnična želja po večji varnosti in stabilnosti interneta.

(www.wsws.org/articles/1999/mar1999/chin-m02.shtml)

4.4.5 Internet cafe predpisi in politike

Čeprav se je prvi internet cafe na Kitajskem pojavil že proti koncu 1996, je država pričela področje natančneje urejati šele zadnja leta. 3.4.2001 so MII, Ministrstvo za javno varnost, Ministrstvo za kulturo in Urad za industrijo in trgovino objavili Pravila upravljanja internet cafejev (Measures for the Management of Internet Cafés) – prvi predpis, ki je pokrival to področje. S kasnejšimi dopolnitvami in izdajo drugih predpisov je oblast še bolj natančno uredila področje internet cafejev.

Novembra 2002 je vlada sprejela zakon o upravljanju internet cafejev, v katerem lastnikom lokalov za dostop do interneta nalaga odgovornost za vsebine, ki jih gledajo obiskovalci. Ta mora biti v skladu z internetnim bontonom, ki ga določa oblast. Zagrožene kazni za lastnike so prenehanje obratovanja in denarne kazni.

S svojimi politikami pa oblasti ne urejajo le vsebin, ampak tudi dostop do interneta. Ker je velik del obiskovalcev internet cafejev mladih (kot bomo videli tudi kasneje v poglavju o internet baru) in zaradi vse večjih zdravstvenih problemov, ki so se pojavili med mladimi kot posledice predolgega sedenja za računalnikom (bolečine v vratu, hrbtu, motnje bioritma, koncentracije, vida, spanja...) ter problemov, ki se pojavljajo kot posledica dolgih obiskov cafejev tudi v šoli, je aprila 2002 vlada prepovedala uporabo internet cafejev mlajšim od 18 let med delavniki in ponoči (www.wsws.org/articles/2002/jun2002/chin-j22.shtml). Dve leti pozneje pa je omejitev spremenila na 2 uri dnevno med tednom in 4 ure dnevno na dela proste dneve pod nadzorom posebnih mentorjev oz. ljudi, ki bodo prisotni v cafeju in bodo skrbeli, da mladostniki ne bodo ogroženi od neprimernih vsebin in da ne bodo presegli časa, ki ga določa predpis. (http://english.people.com.cn/200404/04/eng20040404_139383.shtml) Uspeh izvajanja teh predpisov mi ni znan. Marca 2004 pa je bilo v zvezi s tem problemom lokalnim vladam naročeno, naj ne dodeljujejo dovoljenj za obratovanje internet cafejem, ki so v bližini (200 metrov) osnovnih in srednjih šol.

(http://english.people.com.cn/200403/24/eng20040324_138379.shtml)

Od februarja do maja 2004 so po državi zaprli preko 8.600 internet cafejev, ki niso izpolnjevali zakonskih zahtev, do konca junija pa že kar 16.000 (akcija je trajala do avgusta). Večina teh je bilo zaprtih, ker so dovoljevali obisk mladoletnim in omogočali »širjenje nezdravih informacij«, saj mladi ne smejo biti izpostavljeni nasilju in pornografiji.

(http://english.people.com.cn/200405/06/eng20040506_142470.html)

Za nadzor skrbi 'internetna policija' s svojimi preko 30.000 uslužbenci. To sicer ni prva taka akcija, vendar so se prejšnje večinoma izkazale za neuspešne, saj novonastajajoči (legalni in ilegalni) cafeji hitro zapolnejo povpraševanje na tržišču. Hkrati se je poleti 2004 pričel izvajati tudi nacionalni program boja proti pornografskim stranem, v katerega je vključeno čez ducat vladnih organizacij. (www.wsws.org/articles/2004/jun2004/chin-j30.shtml)

Junija 2004 so v Shanghaiju, kjer je uporaba interneta največja, poskusno uvedli dodatne varnostne ukrepe. Preko 1.300 cafejev v mestu je moralo namestiti videokamere, kar naj bi povečalo nadzor nad obiskom mladoletnih pod 16 let, na računalnike pa so morali namestiti software za zaznavo iskanja prepovedanih strani, ki to sporoča pristojnim organom. Kršilcem grozi denarna kazen, ob ponovitvi pa lahko tudi odvzem dovoljenja za obratovanje.

(www.wsws.org/articles/2004/jun2004/chin-j30.shtml)

Poleti 2003 je vlada v okviru nove strategije nadzora nad internet cafeji podelila deset koncesij za verige internet barov po državi, saj manjše število koncesionarjev omogoča boljši nadzor. Tri so dobila podjetja povezana z Ministrstvom za kulturo (China Audio-Visual Publishing House, China Cultural Relics Information Center in China National Library), četrti operater (China Youth Net) se povezuje z vrhom Kitajske mladinske organizacije, ostalih šest koncesij pa je dobilo nekaj državnih operaterjev stacionarne in mobilne telefonije.

(http://en.wikipedia.org/wiki/Internet_censorship_in_mainland_China)

4.4.6 Novice in forumi na internetu

Med najobčutljivejšimi informacijami, ki se objavljajo na internetu, so z vidika države vsekakor novice in forumi, kjer ljudje izražajo svoja mnenja. Zato je temu področju namenjena posebna pozornost in posebni postopki.

6.11.2000 sta Urad vlade za informiranje (State Council Information Office) in Ministrstvo za informacijsko industrijo (MII) izdala 'Interim Regulations for the Administration of Publishing News Materials on Websites' in 'Regulations for the Administration of the Internet Electronic Bulletin Services', ki zapovedujeta, da se na internetnih straneh lahko objavljajo le informacije, ki prihajajo iz javnih medijev in so tako že bile potrjene od oblasti. Novice iz tujine morajo biti pred objavo potrjene. Lastniki internetnih strani so odgovorni za napisano in objavljeno na svojih straneh (tudi v forumih). Kršilcem zakona so zagrožene upravne sankcije, denarne kazni ali zapor. (www.ichrdd.ca/splash.html)

Decembra 2000 so časnik People's Daily, državna tiskovna agencija XinhuaNet, družba ChinaNet, internetna stran programa v angleščini nacionalne televizije CCTV International Website, International Online Website, časnik v angleščini China Daily in CYCNET prvi pridobili dovoljenje za objavljanje novic in postali prva skupina ponudnikov internet novic z uradno potrditvijo.

4.4.7 Kodeksi obnašanja

Poleg političnega odločanja na različnih ravneh oblasti, se politike odvijajo tudi v civilni družbi. Tako so 22.11.2001 CK Komunistične mladine (Central Committee of Communist Youth League), Ministrstvo za šolstvo, Ministrstvo za kulturo, Urad vlade za novice (State Council News Office), Kitajska zveza mladih (All China Youth Federation), Nacionalna zveza študentov (National Students' Federation), Nacionalni delovni komite pionirjev (National Working Committee on Young Pioneer) in Kitajska mladinska zveza (China Youth Network Association) skupaj predstavili kodeks obnašanja najstnikov na internetu (Civilized Internet Pact of All Country Teenagers), ki naj bi najstnikom po državi pomagal pri pravilni uporabi interneta doma.

Podoben dokument je pol leta kasneje izdala še Internet Society of China, ki ga je podpisalo okrog 100 ponudnikov spletnih storitev. Z njim so se zavezali varovanju intelektualne lastnine, varnosti na internetu, odstranjevanju škodljivih vsebin z interneta in preprečevanju objave ali razširjanja informacij škodljivih za »državno varnost in socialno stabilnost.« (Podreka, 24)

4.4.8 Sodstvo

Z ljudmi ali organizacijami, ki so obtoženi kršitve internetnih predpisov in zakonov se seveda ukvarjajo kitajska sodišča.

20. januarja 1999 je bil zaradi 'spodkopavanja državne oblasti' na dvoletno zaporno kazen obsojen Lin Hai, ker je prodal 30.000 e-mail naslovov kitajskemu disidentskemu internet časopisu *VIP Reference* iz ZDA in tako omogočil širjenje disidentskih novic. To je bil prvi sodni primer političnega kriminala povezan z internetom. Do 2005 se je na tem seznamu znašlo že preko 60 ljudi. (www.wsws.org/articles/1999/mar1999/chin-m02.shtml; Baković, 22.10.2005) Po podatkih organizacije Reporters Without Borders naj bi bilo takih zapornikov trenutno okrog 40.

Internet pa, poleg političnih prestopnikov, hackerjev in različnega drugega kriminala, ustvarja še eno novo področje, s katerim se je kitajsko pravosodje tudi že srečalo – problem virtualne lastnine. Leta 2003 se je pričel proces, v katerem je Li Hongcheng tožil Beijing Arctic Ice Technology Development Co. kot operaterja mrežne računalniške igre 'Red Moon' in odgovornega za izgubo njegove virtualne opreme (opreme, ki si jo je g. Li priigral v igri).

Po pregledu stanja družbenega sistema, ki ga predstavljata tehnosfera in politosfera si bomo pogledali še lastnosti akterjev, ki jih zajemata sociosfera in infosfera. V pomoč pri predstavljanju uporabnikov oz. akterjev nam bodo tudi podatki, ki sem jih zbral na terenu, zato si najprej pogledajmo te. Kasneje jih bomo v opisu omenjenih sfer lahko primerjali z državnimi statistikami, ki jih je zbral kitajski center za internet CNNIC.

4.5 Internet bar

V tem delu naloge se ukvarjam s podatki, ki sem jih zbral na terenu. Poskušam odkriti vzorce in vzročno-posledične povezave, ki se pojavljajo pri obiskovanju konkretnega internet bara na Kitajskem.

4.5.1 Kaj je internet bar

Internet bar je dobesedni prevod kitajske skovanke wang-ba.¹⁰ Označuje prostor oz. lokal, čigar dejavnost je prodaja dostopa do interneta preko računalnikov. Gre torej za neke vrste cyber cafe, vendar obstajajo razlike.

4.5.2 Internet bar vs. cyber cafe

Razlika, ki jo vidim, je predvsem v izvornem namenu takšnih lokalov in posledično v samem obsegu ponudbe. Medtem ko je cyber cafe v prvi meri predvsem lokal, kjer strežejo kavo in ostale napitke in je njegova dopolnjujoča dejavnost tudi omogočanje dostopa do interneta preko tamkajšnjih računalnikov, je prvotni namen internet bara večinoma le omogočanje dostopa do računalnikov in interneta, kjer se torej ne ukvarjajo toliko z dodatno ponudbo. Veliko internet barov sicer ima nekaj osnovne ponudbe tudi s tega področja, a ne vsi.¹¹

Večinoma je cyber cafejem dostop do interneta dodatna ponudba s katero privabijo v svoj lokal več gostov in jim te storitve ponavadi ne zaračunavajo; medtem ko je glavni vir prihodkov internet barov ravno obračunavanje časa, ki ga obiskovalec preživi za računalnikom.

Zaradi povedanega prihaja do razlike tudi v opremljenosti (število računalnikov). V Evropi imajo večinoma cyber cafeji od le nekaj računalnikov do največ nekaj deset. Na Kitajskem so te številke precej višje.

Seveda pa obstajajo tudi odstopanja od teh navedb. Tako v Evropi obstajajo veliki cyber cafeji, katerih dejavnost je predvsem ali samo prodaja uporabe interneta in na Kitajskem obstajajo lokali, katerih namen je predvsem prodaja pijače ter hrane in imajo poleg še kakšen računalnik ali dva, za katere navadno ne zaračunavajo uporabnine.¹²

¹⁰ 网 wang – mreža, v pomenu medmrežje – internet in 吧 ba – fonetična prilagoditev angleške besede bar na kitajsko izgovorjavo.

¹¹ V lokalu imajo ponavadi postavljen velik hladilnik s steklenimi vrati, v katerem so večinoma gazirane pijače, ki jih je možno kupiti in spiti ob računalniku. Veliko barov prodaja tudi prigrizke in cigarete.

¹² Tej vrsti se precej približajo različni lokalčki, katerih gosti so večinoma tujci (ne pa izključno) in nudijo tudi tujo (nekitajsko) hrano in pijačo (predvsem kavo, saj na Kitajskem večinoma ni kavarn kot jih poznamo v

Druga skupina izjem pa so dostopi do interneta in uporaba računalnikov v različnih hotelih, hostlih in gostiščih, ki so namenjeni predvsem tujcem oz. turistom. Zopet imajo na voljo nekaj računalnikov (večinoma do pet), ki pa imajo ponavadi slabšo povezavo in tudi računalniki so manj zmogljivi (če ne gre za dražje hotele). Tu uporabo večinoma zaračunavajo in velikokrat je draga (tudi do 10 RMB¹³ za pol ure).

Ker pa ti dve skupini ne predstavljata tipične kitajske uporabe interneta, saj internet tam uporabljajo večinoma tujci in ne Kitajci, se bom osredotočil na 'povprečen' kitajski internet bar, kamor tujci praviloma ne zahajajo.

4.5.3 Fizični opis

Internet bari na Kitajskem so si med seboj močno podobni. Večinoma je to velik prazen prostor v katerega postavijo nekaj vrst miz (večinoma z vmesnimi pregradami), nanje računalnike, prednje stole (ponavadi pisarniške) in vse skupaj povežejo v mrežo z internetom. Poleg tega ne sme seveda manjkati sprejemnica oz. blagajniški pult, kjer sedi (in večinoma gleda filme) skrbnik bara, ki si zabeleži oz. odklika na svojem računalniku obiskovalce ali pa jim izroči kartico s šifro in kateremu se po končani uporabi plača uporabnino. Okrog te mize se večinoma zadržuje več ljudi, saj skrbniku velikokrat delajo družbo še kakšni bližnji sosedge, prijatelji ali pa lastnik(i) bara. Poleg 'nadzorne mize'/ recepcije/ blagajniškega pulta velikokrat stoji hladilnik s pijačo.

Osvetljava prostora je večinoma slaba ali pa je sploh ni, saj je to bolj zaželjeno (boljša vidljivost monitorja). Tako so tudi okna velikokrat prekrita s temnimi zavesami.

V večini barov je dovoljeno kajenje.

Evropi). Ti lokali so velikokrat v lastništvu tujcev posameznikov ali pa v mešanem lastništvu s kitajskimi posamezniki. V njih imajo večinoma povsod računalnik ali dva, ki ju večinoma popotniki in drugi tujci uporabljajo predvsem za branje in pisanje elektronske pošte.

¹³ RenMinBi - kitajski yuan

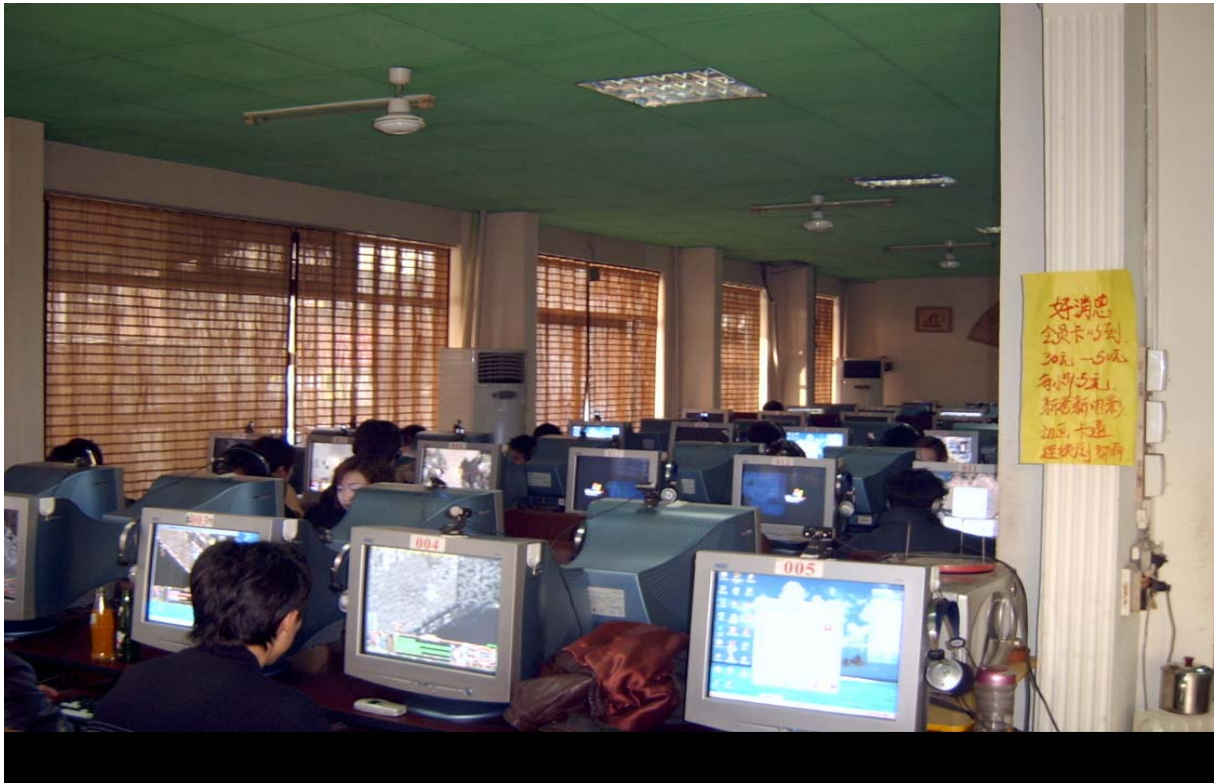
Sluke 4.2, 4.3 in 4.4: Internet bar

Vir: http://pic.enorth.com.cn/0/01/37/76/1377607_974085.jpg

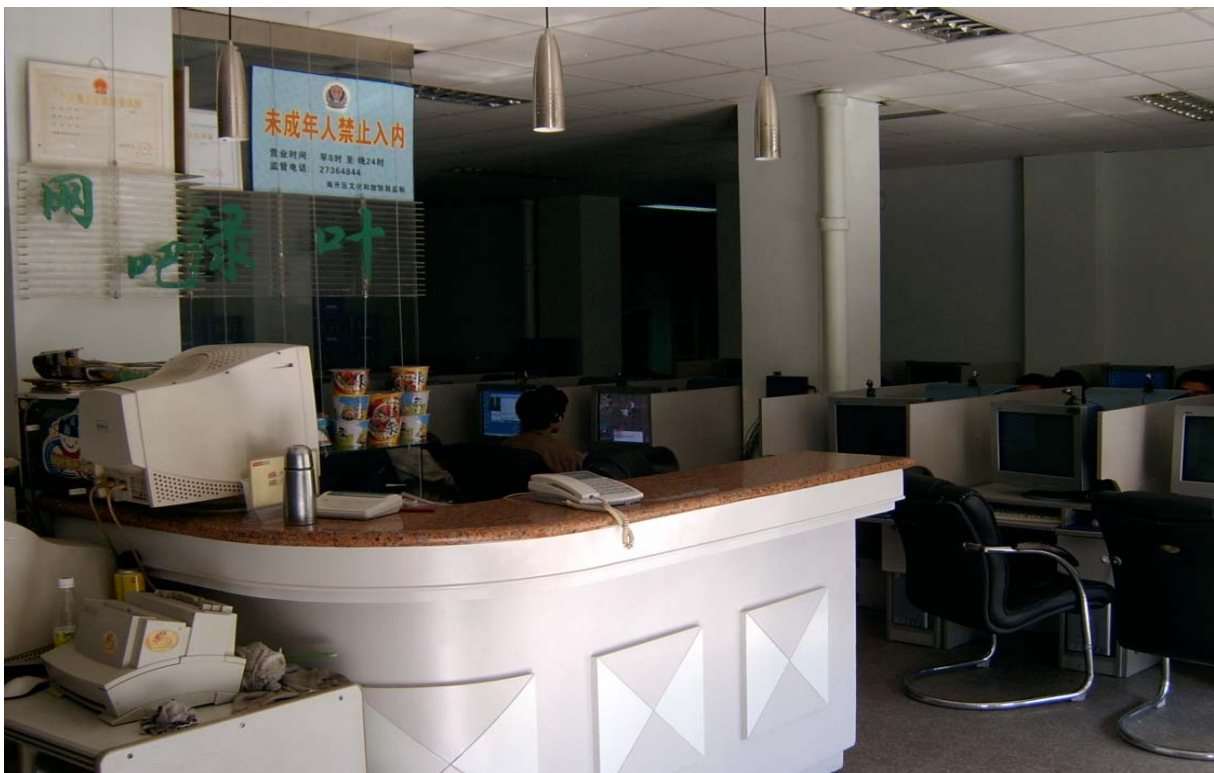

Vir: http://pic.enorth.com.cn/0/01/40/51/1405126_009004.jpg

Vir: http://pic.enorth.com.cn/0/01/40/47/1404738_999751.jpg

Sliki 4.5 in 4.6: Sprejemni pult

Vir: http://pic.enorth.com.cn/0/01/38/03/1380315_960772.jpg

Vir: http://pic.enorth.com.cn/0/01/38/02/1380267_401966.jpg

Osebnost sem videl okrog 20 internet barov in v povprečju imajo nekje med 50 in 100 računalnikov, obstajajo pa tudi zelo veliki, ki imajo lahko tudi nekaj 100 računalnikov (videl sem primer, ki je imel čez 400 računalnikov).

4.5.4 Postopek uporabe

Ko obiskovalec pride v internet bar se najprej najavi pri sprejemnem pultu. Skrbnik bara oz. nadzornik mu dodeli mesto ob prostem računalniku in ga do tja večinoma tudi pospremi (ali pa to stori njegov pomočnik) ali pa izroči kartico na kateri je napisano uporabniško ime in geslo za dostop do interneta in si obiskovalec sam izbere enega od prostih računalnikov. V prvem primeru skrbnik ročno skrbi za evidenco obiska in mora tako ročno vnesti lokacijo (kateri računalnik) in čas začetka obiska na list papirja ali v računalnik, v drugem primeru pa se v nadzornikovem računalniku čas sam začne obračunavati avtomatično, ko obiskovalec vpiše geslo in s tem zažene svoj dostop do interneta.

Kaj počne obiskovalec na računalniku oz. za kaj ga uporablja se skrbnik ne zanima preveč, dokler ne moti drugih.

Po končani uporabi se obiskovalec vrne do nadzornega pulta, vrne kartico, če jo je prejel in plača za uporabo. Večinoma se čas obračunava na zaokroženi polurni interval (15 minut navzgor ali navzdol). Plačuje se izključno z gotovino. Cene so večinoma 1 RMB za polovico ure, vendar imajo lahko nekateri bari tudi višje cene, predvsem v centrih večjih mest in v bolj razvitih delih države (Shanghai, Peking), kjer stane ura tudi do 10 yuanov.

Razlike pa niso le v ceni ure uporabe, ampak tudi v kvaliteti oz. hitrosti povezave. Različni bari imajo lahko tako enako urno postavko, vendar imate v enem lahko velike probleme že z branjem elektronske pošte, medtem ko v drugem naložite film z interneta in si ga nato pogledate že v nekaj minutah in to brez večjih naporov in frustrirajočega čakanja.

4.5.5 Primer

Podatki na katerih gradim izračune so bili zbirani od 23.3. do 13.6. 2004 v nekem internet baru z imenom *Feng-zhan (Vojna vetrov)* v mestu Kunming, ki je glavno mesto province Yunnan na jugozahodu Kitajske. Mesto spada med srednje velika mesta v državi (nekaj milijonov prebivalcev). Po (družbenem) bogastvu oz. prihodku na prebivalca spada mestno območje nekako v državno povprečje (okrog 1000USD). V območju, kjer se je bar nahajal, so bila stanovanjska blokovska naselja višjih in srednjih slojev, a so v bar zahajali tudi ljudje iz revnejših območij, saj so bila revnejša blokovska naselja le čez cesto. Razen mene, tujcev tu ni bilo (prepoznati). V neposredni bližini (oddaljenost kakih 100m, prav tako v sklopu tega naselja) sta se nahajala še vsaj dva približno enako velika bara.

Izbrani bar je imel okrog 60 računalnikov, a nikoli niso bili vsi delujoči, tako da je bilo število računalnikov namenjenih uporabi v času merjenja 52-58. Vsi računalniki so imeli tudi slušalke, dva izmed njih pa tudi namizni kameri. Okna so bila manjša in napol zastrta z zavesami.

Slika 4.7: Opazovani internet bar: napis in stanovanjski blok nad vhodom

foto: Tina Majcen

Slika 4.8: Sprejemni pult v opazovanem baru

foto: Tina Majcen

Sliki 4.9 in 4.10: Računalniki in uporabniki v opazovanem baru

foto: Tina Majcen

4.5.5.1 Tehnični opis

Tekom opazovanja so v baru kupili boljše slušalke ter večje in udobnejše stole. Sistem upravljanja z obiskovalci je bil sprva ročno vpisovanje oz. klikanje vsakega novega obiskovalca v računalnik, tekom opazovanja pa so tudi to izboljšali in si priskrbeli kartice z gesli. Cena uporabe računalnika je bila 2 RMB na uro. Uradni obratovalni čas je bil od 9h zjutraj do polnoči, a se je velikokrat odprl z nekajdeset minutnim zamikom in se tudi zaprl z njim.

Zaradi državne redistribucije, po kateri mora provinca Yunnan velik del svoje proizvedene električne energije odstopiti gospodarsko razvitejšemu Kantonu (Guangdong), so se dogajale tudi redukcije. Te so se dogajale lahko tudi po nekaj dni v mesecu po kakšnih 6-12 ur na dan. V tem času internet bar ni obratoval.

4.5.5.2 Zbiranje podatkov

Podatki so bili zbrani z opazovanjem oz. štetjem primerov posameznih spremenljivk, in sicer med 23. marcem in 13. junijem 2004 v opisanem internet baru.

Opazovane spremenljivke so bile:

- število vseh obiskovalcev,
- število žensk (zaradi primerjave med spoloma),
- število starejših od 30 let,
- število uporabnikov slušalk,
- število razpoložljivih računalnikov (niso bili namreč vsi računalniki vedno delujoči),
- štiri kategorije namena uporabe računalnika oz. interneta: računalniške igre, mediji, internetne strani, klepetanje in
- od 14. aprila 2004 dalje tudi vreme.

Zbral sem 90 primerov, ki so zabeleženi ob različnem času dneva, da bi tako prišel tudi do razporeditve primerov skozi dan. Tabela vseh primerov je objavljena v Prilogi B.

4.5.5.3 Področja opazovanja

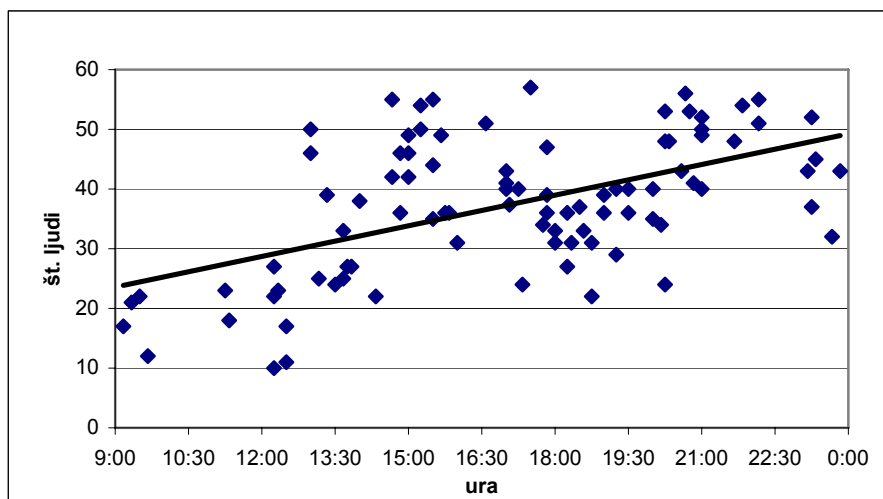
Z zbranimi podatki poskušam ugotoviti:

- ali čas oz. ura dneva vpliva na obseg obiska,
- zastopanost obiskovalcev po spolu,
- delež starejših obiskovalcev (nad 30 let),
- ali obstaja razlika v obsegu obiska med delavnimi in nedelavnimi dnevi,
- namen uporabe računalnikov oz. interneta,
- vpliv lepega oz. grdega vremena na obisk in
- delež tistih, ki so pri svojem delu uporabljali slušalke.

4.5.5.4 Obseg obiska skozi dan

Neodvisna spremenljivka je bila ura dneva v delovnem času internet bara, odvisna pa število ljudi oz. obiskovalcev ob tisti uri. Kot je razvidno iz *Grafa 4.4* je obseg obiska močno odvisen od ure dneva, saj je pozno zvečer v baru okrog dvakrat več ljudi kot zgodaj dopoldne.

Graf 4.4: Naraščanje obsega obiska skozi dan (vsi dnevi)

Opazen je večji porast obiska s pričetkom okrog 13. ure, kar gre pripisati več dejavnikom. Kot najpomembnejšega in tudi najočitnejšega bi izpostavil najprej kitajski kulturni vzorec prehranjevanja. Na Kitajskem je hrana zelo pomemben del kulture in še vedno precej strogo velja, da je čas kosila ob 12h in tega se večina drži. Tako bodo opoldne vsi jedli in se bo vse

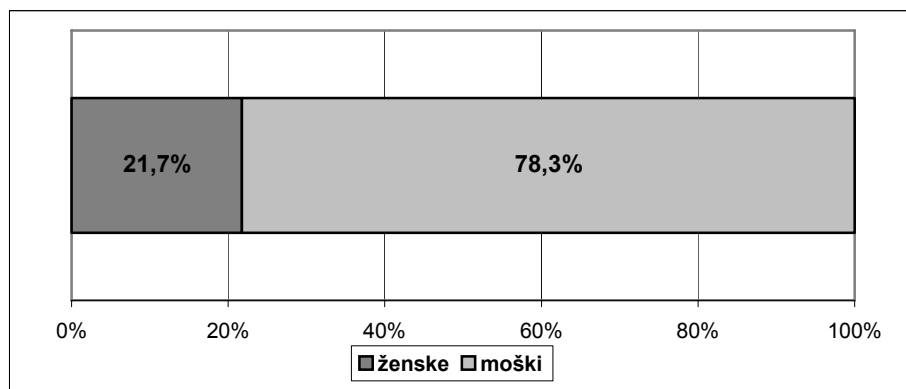
ostalo pustilo pri miru.¹⁴ Obdobje kosila se konča okrog 13h in takrat se opazno poveča obseg obiska v internet baru. Med ostalimi vzroki vidim tudi dejstvo, da je večina mladine dopoldne še v šoli in da se tudi starejši v dopoldanskem času pač posvečajo drugim opravilom, na internet (ki ga uporabljajo predvsem za razvedrilo, kot bo razvidno kasneje) pa pričnejo prihajati šele kasneje.

Prav tako je precej očitno padec obiska med 18. in 20. uro, ki je zopet posledica prehranjevalnih navad, saj je takrat čas večerje in zopet gre veliko ljudi jest.

4.5.5.5 Obisk po spolu

Že na prvi pogled je število moških, ki obiskujejo internet bar, precej višje od števila žensk. Ženske predstavljajo le dobro petino vseh obiskovalcev (glej *Graf 4.5*). Za to vidim nekaj možnih razlag.

Graf 4.5: Razmerje med spoloma

Ena od njih je, da ženske ne zahajajo toliko v internet bare ravno zaradi dejstva, da so tam v manjšini in je torej to prevladujoče moško okolje. Internet bar je v tem smislu lahko dojeman tudi kot prostor, kamor naj spodobne gospodične ne bi zahajale, saj so tako podvržene slabim vplivom. Morda gre tudi za dojemanje računalnikov kot nečesa preveč tehničnega in nečesa s čimer ženske pravzaprav nimajo nič pametnega početi, saj jih vsebine, ki jih lahko realizirajo na računalnikih ne zanimajo in ne pritegnejo oz. z njimi ne uresničujejo svojih interesov v

¹⁴ V tem času so vsi lokali in restavracije nabito polni, saj Kitajci pač veliko jejo zunaj.

dovoljšni meri. Glede na pomanjkanje podatkov, bi težko izrekel kakšno bolj konkretno utemeljitev.

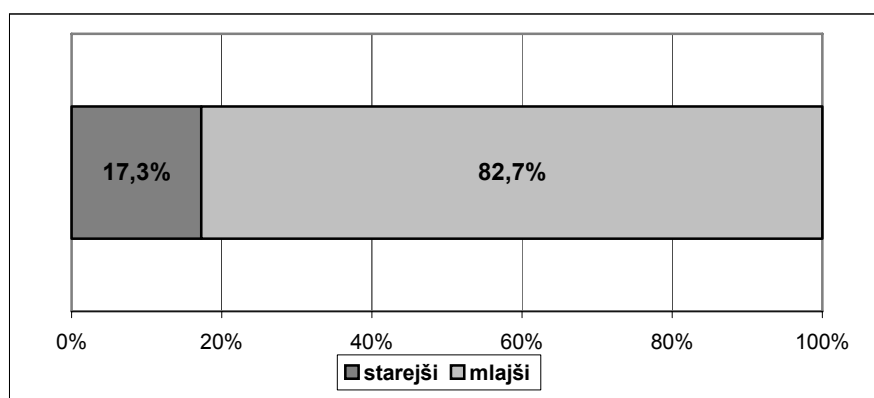
4.5.5.6 Delež starejših od 30 let

Pri tej meritvi sem ugotavljal kolikšen del populacije obiskovalcev je starejše od trideset let. Kadar se starosti udeležencev ni dalo določiti dovolj natančno za kategorizacijo (so izgledali okrog 30), so bili o njej povprašani. Moram poudariti, da so bili obiskovalci zelo prijazni in so po obrazložitvi za kaj gre, brez večjih problemov odgovorili na vprašanje.

Mejo tridesetih let sem izbral kot nekakšno prelomnico med generacijami, ki so z relativno novimi tehnologijami odraščale (tiste pod 30 let) in ostalimi, ki so te tehnologije morale na novo sprejeti.

Kot je razvidno iz *Grafa 4.6* je uporabnikov, ki so starejši od trideset let dobra šestina. Zanimivo dejstvo, ki se je izkazalo ob merjenju je, da med starejšimi uporabniki ni bilo žensk. Zasedil sem en sam primer (16. maj), da je bila med obiskovalci tudi ženska starejša od 30 let.¹⁵ Starejše ženske so torej najslabše zastopana skupina, kar gre pripisati sočasnemu delovanju vzrokov, ki botrujejo nizki udeležbi žensk in vzrokov, ki so pomembni za nižjo udeležbo starejših.

Graf 4.6: Delež obiskovalcev, starejših od 30 let

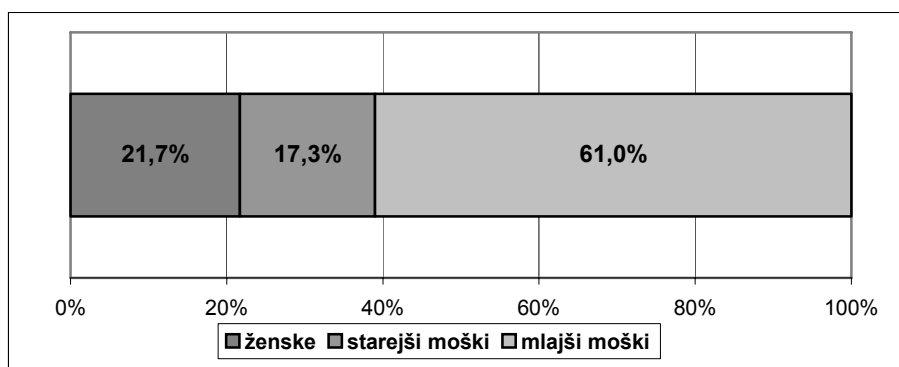

¹⁵ Na kitajskem ne velja za nevljudno, če ženske povprašamo o njihovi starosti.

Kot že omenjeno, se mi zdi ključnega pomena za manjši obisk starejših slabše tehnično znanje le-teh in verjetno tudi oni (kot ženske) ne vidijo računalnikov in interneta kot orodij za uresničevanje svojih interesov.

Zaradi skoraj popolnega neprekrivanja skupin starejših in žensk (z izjemo omenjenega primera starejše ženske), lahko izračunamo, da večji del (čez 60%) obiskovalcev predstavljajo mlajši moški pod trideset let. (glej *Graf 4.7*).

Graf 4.7: Delež mlajših moških med obiskovalci

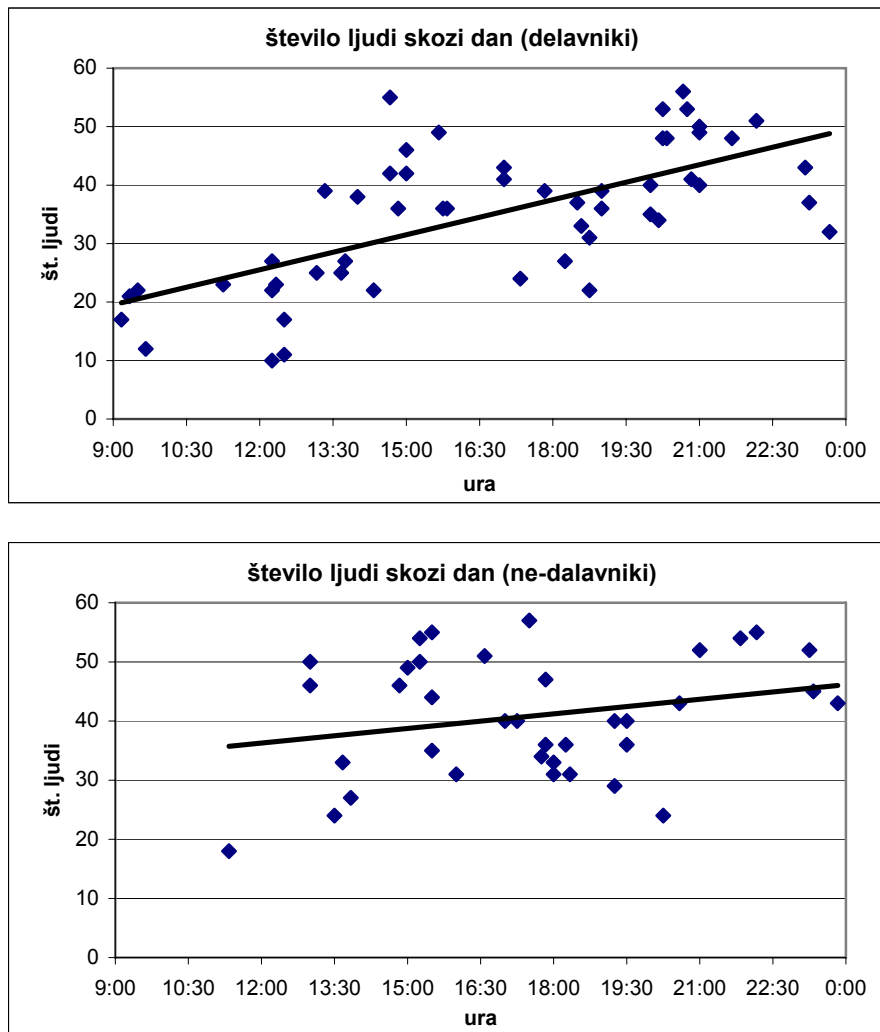

4.5.5.7 Primerjava obiska med delovnimi in nedelovnimi dnevi

Če primere ločimo po tem ali je bil opazovani dan delavnik ali pa dela prost dan (*Grafa 4.8 in 4.9*) nastane med skupinama opazna razlika. Med delavnike so šteti dnevi od ponedeljka do petka, med nedelavnike pa sobota in nedelja, poleg vikenda pa še teden 3. do 7. maj, ko so bile na Kitajskem prvomajske šolske počitnice. To obdobje sem uvrstil med nedelavnike zaradi pretežno mlajše populacije v internet baru, ki je imela tako takrat proste dneve, pa tudi drugače je zaradi državnih praznikov za večino prebivalstva takrat dela prost teden.

Že na prvi pogled je iz obeh grafov razvidno, da je ob dela prostih dnevih trend naraščanja obiska skozi dan precej bolj položen, saj je bar bolj poln že ob bolj zgodnjih urah. Zaradi pomanjkanja podatkov (predvsem je premalo meritev za dopoldneve ob nedelovnih dnevih) je sicer težje reči, da je obisk v dopoldanskem času nedelavnikov večji kot ob delavnikih, vendar, če v izračunih trenda delavnikov ne upoštevamo dopoldanskih primerov, trend pri delavnikih ostaja bolj strm in so povprečja obiska nižja kot ob nedelavnikih. Tako bi si upal trditi, da je obisk internet bara ob dela prostih dnevih večji kot ob delavnikih.

Grafa 4.8 in 4.9: Obisk po vrsti dneva

Precej očiten upad števila obiskovalcev v času večerje (18-20h) se v obeh skupinah ohranja. Za čas kosila, zaradi premalo podatkov, tega ni možno trditi, vendar je verjetno enako.

4.5.5.8 Nameni uporabe

Eno najzanimivejših vprašanj, ki se zastavljajo ob tem raziskovanju je seveda: za kaj obiskovalci uporabljajo plačani čas, ki ga preživijo/preživljajo za računalnikom v internet baru. Najbolj enostaven in neposreden način odgovora je, da preprosto pogledamo v njihove računalnike in vidimo, kaj uporabniki z njimi takrat počnejo. Tako so bile zbrane tudi meritve.

Zaradi poenostavitve so bile raznolike dejavnosti uporabnikov uvrščene v eno od naslednjih štirih kategorij:

-igre: zajemajo vse vrste iger, ki so jih obiskovalci igrali na računalnikih v času opazovanja (igre vlog, strateške¹⁶ in ostale igre z zgodbo ter tudi različne konzolne, tabelne in druge igre 'en na enega': kart, kitajskega šaha, spomina itd., ki so tudi po anketi CNNIC najbolj popularne). V baru najbolj priljubljene so bile streljaške in strateške igre, za njimi pa igre 'en na enega';

-chat: v to kategorijo so bile uvrščeni različni načini komuniciranja: elektronska pošta in QQ¹⁷. Omeniti velja, da je večina uporabljala QQ in so bili primeri uporabe elektronske pošte kot take zelo redki;

-media: skupina zajema večinoma gledanje različnih filmov ter glasbenih videov direktno preko interneta ali naloženih na računalnik in televizij, katerih program je dostopen preko interneta, v zelo majhnem številu primerov pa tudi poslušanje glasbe naložene na računalnik ali direktno preko interneta;

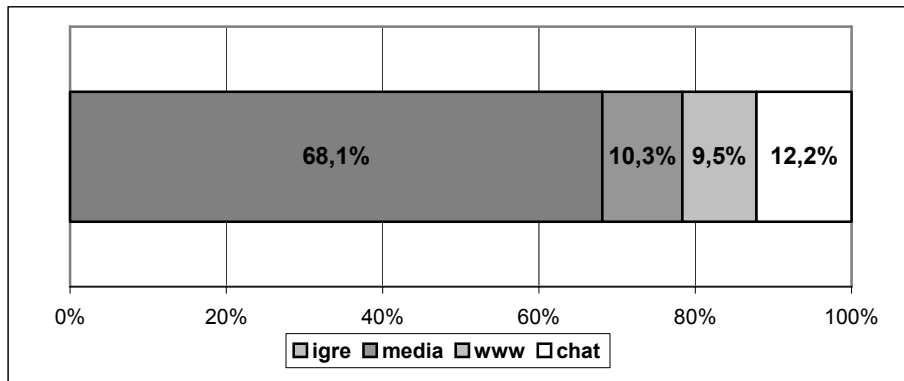
-www: sem spadajo preostale aktivnosti, ki so vključevale predvsem ogledovanje različnih internetnih strani. Med njimi so prednjačile strani z informativno-zabavnimi vsebinami (novice iz sveta domače in tuje pop kulture in slavnih osebnosti).

Aktivnost uporabnikov je bila določena v trenutku opazovanja (torej: kaj je uporabnik počel v trenutku, ko sem pogledal na njegov računalnik in ne kaj je počel v tistem obdobju). V primerih, ko so uporabniki hkrati izvajali več aktivnosti, ki spadajo v več kategorij, je odločila najbolj aktualna aktivnost: če so imeli vklopljen QQ in hkrati poslušali glasbo, so bili uvrščeni v skupino chat, saj so se v največji meri ukvarjali s pogovarjanjem, glasbo (ki bi spadala v kategorijo media) pa so poslušali poleg te aktivnosti oz. če so gledali film in imeli priklopljen tudi QQ, je prevladala kategorija media, saj so se v tistem trenutku posvečali bolj filmu kot pa sogovornikom na drugi strani.

¹⁶ Prve predstavljajo t.i. Role-playing games (igre vlog) in zaobjemajo streljaške, pretepaške, pustolovske igre; kot strateške pa poimenujem skupino iger, v katerih je naloga igralca skrb za blagostanje, rast in razvoj nekega ljudstva in izgradnjo njegove civilizacije (ponavadi je potrebno zbirati vire, izumljati nove tehnologije, graditi vojsko in uničiti nasprotnika) – t.i. Real-time strategy games.

¹⁷ QQ je v ožjem smislu na Kitajskem najpopularnejša različica takojšnjega dopisovalnega servisa – Instant Message Service, kakršni so npr. različni ICQ ali drugačni messenger servisi, širše pa ta pojem zajema celo vrsto storitev, ki jo pod tem imenom ponuja in trži kitajsko podjetje Tencent (novice, igre, naslovi za elektronsko pošto, oglasi, e-kartice itd).

Graf 4.10: Nameni uporabe računalnikov

Kot je očitno iz *Grafa 4.10*, je najbolj priljubljena aktivnost obiskovalcev igranje računalniških igric (skoraj 70%). Velja omeniti, da obiskovalci te igre večinoma igrajo preko mreže z drugimi igralci oz. proti njim. Ostale tri kategorije so zastopane s približno po 10%, pri čimer rahlo izstopa skupina 'chat' z 12%. Tako prevladujoč položaj iger med aktivnostmi je precej nepričakovan in kaže na to, da obiskovalci barov računalnike uporabljajo predvsem za zabavo in sprostitev, ne pa toliko za iskanje informacij ali morda celo delo (v celotni raziskavi je bilo primerov nekega očitnega dela na računalnikih zelo zelo malo in so bile zaradi tega uvrščene v kategorijo www, čeprav mogoče tja ne spadajo popolnoma).

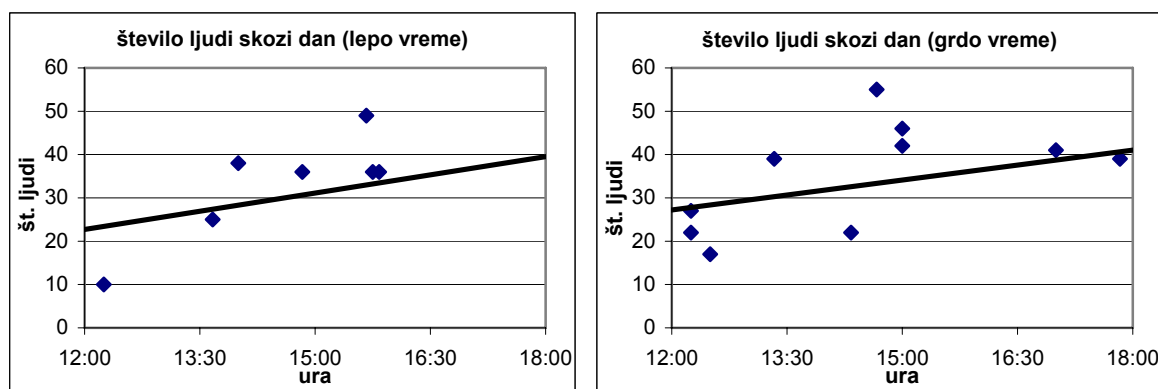
4.5.5.9 Vpliv vremena

Vreme je bilo beleženo šele od 14. aprila dalje in večinoma le do sončnega zahoda (nekje med 19. in 20. uro). Primerov, ki imajo opisano tudi vreme, je tako precej manj kot vseh primerov, zato sem pri analizi vpliva vremena na obseg obiska omejil opazovanje na časovni interval med 12. in 18. uro, za katerega obstaja največ meritev in v katerem je naraščanje števila obiskovalcev najbolj izrazito. Z opazovanjem vremena sem hotel potrditi ali ovreči svoj subjektivni občutek, da je ob slabem vremenu obisk bara večji. To sem si razlagal z manjšim številom aktivnosti, ki jih lahko ljudje počnejo ob grdem vremenu. Ker je slabo vreme npr. ne grejo v park, ampak pridejo v bar.

Zaradi razlik med delavniki in nedelavniki v obsegu celotnega obiska, obravnavam, znotraj vsake skupine posebej, razlike v obisku glede na vreme. Za lepo vreme je štelo pretežno sončno vreme, za grdo pa pretežno oblačno in deževno.

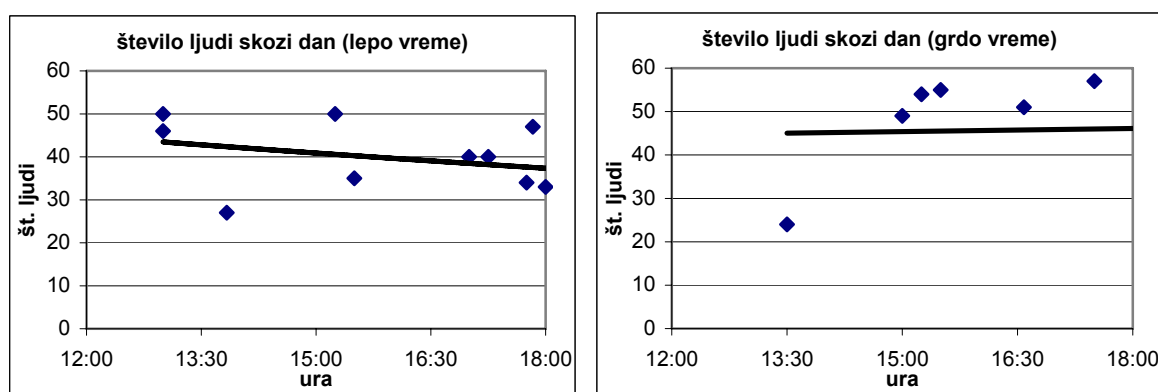
Pri delavnikih (*Grafa 4.11 in 4.12*) je trend, izračunan iz podatkov intervala, pri grdem vremenu rahlo višje kot pri lepem vremenu. Pri skupini grdega vremena je trend malo bolj položen, a se trenda precej pokrivata. Tako lahko pogojno rečemo, da za delavnike velja, da je ob lepem vremenu manj ljudi, ki pridejo v internet bar.

Grafa 4.11 in 4.12: Primerjava obsega obiska ob delavnikih, glede na vreme

Pri nedelavnih stvar ni tako preprosta in jasna (*Grafa 4.13 in 4.14*). Zaradi majhnega vzorca prihaja do popačenj trendov in tako nista tako enostavno primerljiva, saj pri lepem vremenu trend pada, pri grdem pa rahlo narašča. Vendar pa, če pogledamo posamezne primere, je večina njihovih vrednosti pri grdem vremenu višje kot pri lepem. Tako lahko tudi za nedelavnike pogojno trdimo, da je ob grdem vremenu več ljudi.

Grafa 4.13 in 4.14: Primerjava obsega obiska ob nedelavnih, glede na vreme

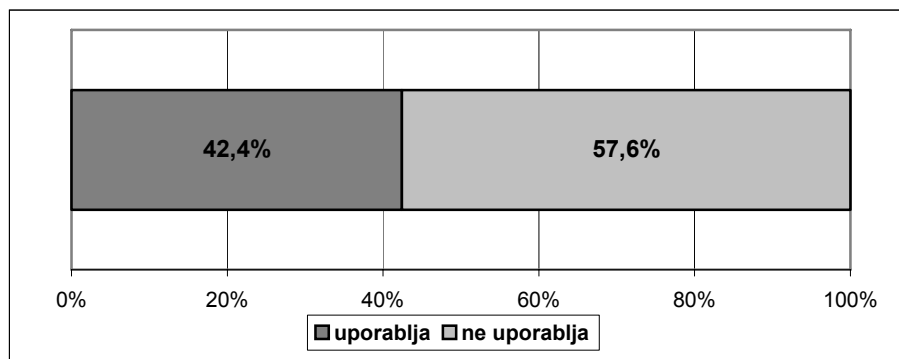
Zaradi majhnega vzorca je ugotovitve težko posploševati, a menim, da je dovolj dokazov za to, da je ob lepem vremenu v internet baru manj ljudi kot ob grdem.

4.5.5.10 Delež uporabe slušalk

Opazoval sem, koliko ljudi pri svojem delu na računalniku uporablja slušalke. To se mi je zdelo zanimivo zaradi dveh vidikov. Po eni strani slušalke predstavljajo en del mehanske opreme (hardware), ki ni nujno potrebna za uporabo računalnika, ampak je že ena od enostavnejših nadgradenj (kot npr. še kamera, projektor...); po drugi pa njihova uporaba predstavlja novo razsežnost pri uporabniku, saj pri svojem delu uporablja še en čut – sluh.

Slušalke so obiskovalci uporabljali za poslušanje glasbe, ob gledanju filmov in tudi ob klepetanju, saj so imele slušalke poleg tudi mikrofona preko katerega se je bilo možno pogovarjati z ljudmi na drugi strani žice. Uporablja jih nekaj čez 40% obiskovalcev (Graf 4.15).

Graf 4.15: Delež uporabe slušalk med obiskovalci

4.5.5.11 Sklep in zaključek

Z analizo podatkov sem ugotovil:

- da se tekom dneva v internet baru povečuje število obiskovalcev z izjemo dvournih obdobjih kosila in večerje, ko je zaznati upad obiska,
- da je 3/5 obiskovalcev moških pod 30 let, moški nad 30 in vse ženske pa predstavljajo po 1/5 obiskovalcev,
- da je ob dnevih, ko ni šolskega pouka, obisk večji kot ob dnevih s poukom,
- da se računalniki največ uporabljajo za igranje iger (2/3 obiskovalcev), sledijo aktivnosti komuniciranja z drugimi in avdio-video vsebine (glasba, filmi, TV),
- da se kaže obratna odvisnost obsega obiska od lepega vremena in
- da 2/5 obiskovalcev pri svoji aktivnosti uporablja slušalke, nekateri tudi mikrofona.

V naslednjem delu bomo podrobneje spoznali uporabnike ITK tehnologij, njihove navade in interese, ki jih uresničujejo s pomočjo teh tehnologij.

4.6 Sociosfera

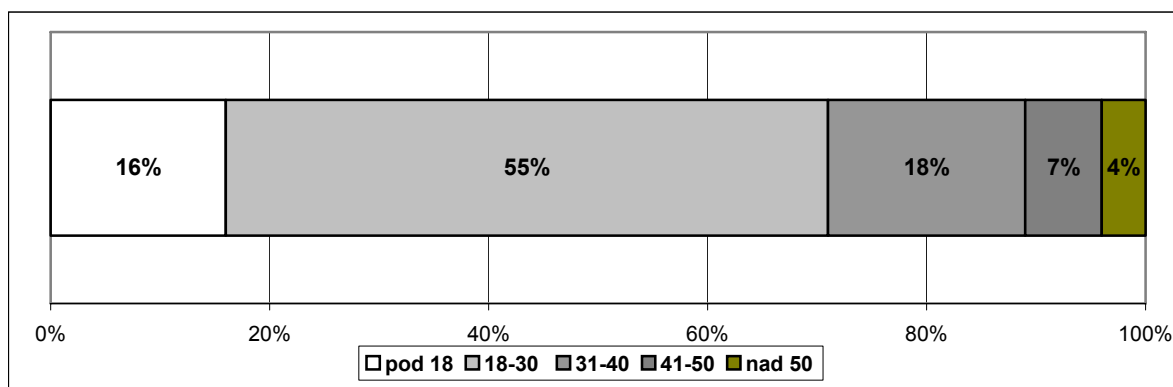
4.6.1 Uporabniki

V celotni populaciji je delež uporabnic 40% in že nekaj let stabilen, v internet baru pa je delež nežnejšega spola med obiskovalci dosegal le petino. Čeprav je delež uporabnic v populaciji večji, se to ne kaže v internet baru. Razlago za to gre morda iskati v kulturnih praksah in moralnih vrednotah Kitajcev, kjer naj se dekleta raje izogibajo takih krajev.

Delež oseb, ki so mlajše od 30 let je v populaciji okrog 70% (glej *Graf 4.16*) in je tudi že nekaj let stabilen (konec 1997 je bil delež komaj 40%). To je sicer malo manj kot pri internet baru, kjer je teh oseb čez 80%.

Graf 4.16: Uporabniki po starostnih skupinah

Vir: Statistical Reports on the Internet Development in China 16

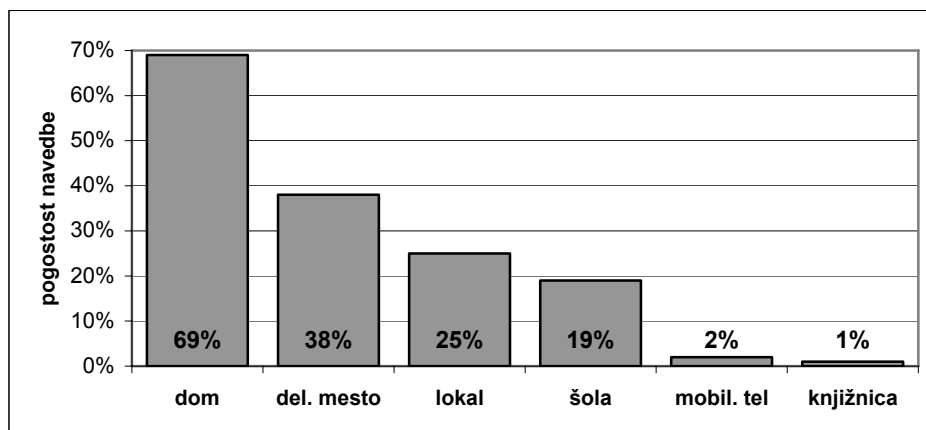
Med skupinami uporabnikov je največja skupina študentov. Teh je kar 33% vseh uporabnikov. Najslabše zastopani so kmetje, katerih je le 1% vseh uporabnikov. Brezposelni predstavljajo 8% populacije. 40% uporabnikov je poročenih, njihov delež pa pada.

4.6.2 Od kod in kdaj dostopajo

Med kraji, ki jih največkrat uporabljajo za dostop so anketiranci navedli dom (69%), delovno mesto (38%), internet lokal (cafe/bar) in šolo (glej *Graf 4.17*).¹⁸

Graf 4.17: Od kod uporabniki največkrat dostopajo na internet

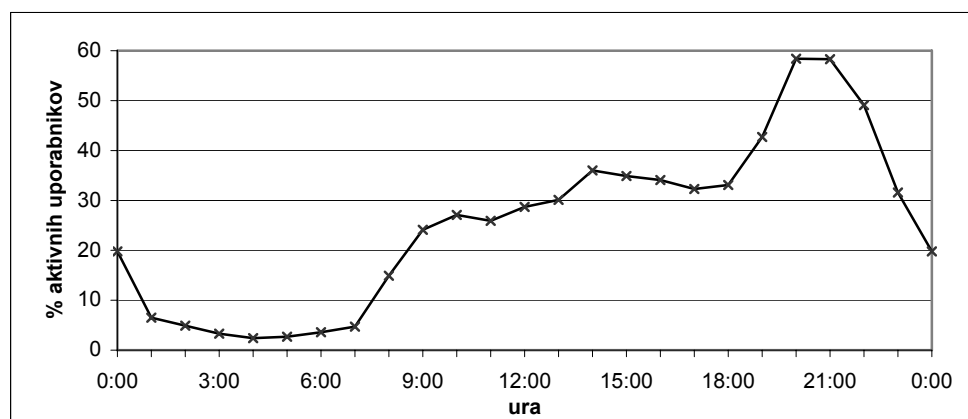
Vir: Statistical Reports on the Internet Development in China 16

Podatki, ki jih je zbral CNNIC kažejo kdaj uporabniki uporabljajo internet (*Graf 4.18*).

Graf 4.18: Uporaba interneta preko dneva (državno povprečje)

Vir: Statistical Reports on the Internet Development in China 16

V nočnih urah (od 1h do 7h) jih je aktivnih v povprečju 4%, v dopoldanskih urah (od 9h do 12h) je teh že skoraj 30%, v popoldanskih urah še malo več. Večina uporabnikov dostopa na

¹⁸ Možnih je bilo več odgovorov.

internet v večernih urah (po 18h), ob 20h in 21h tako internet uporablja skoraj 60% uporabnikov.¹⁹

Če te podatke primerjamo z obsegom obiska internet bara, ki smo ga opazovali, lahko opazimo veliko podobnosti glede splošnih trendov rasti. V večernih urah (21h) je uporabnikov interneta na vsedravnem nivoju dvakrat toliko kot v opoldanskih urah, prav tako je obiskovalcev internet bara zvečer dvakrat toliko kot v opoldanskih urah.

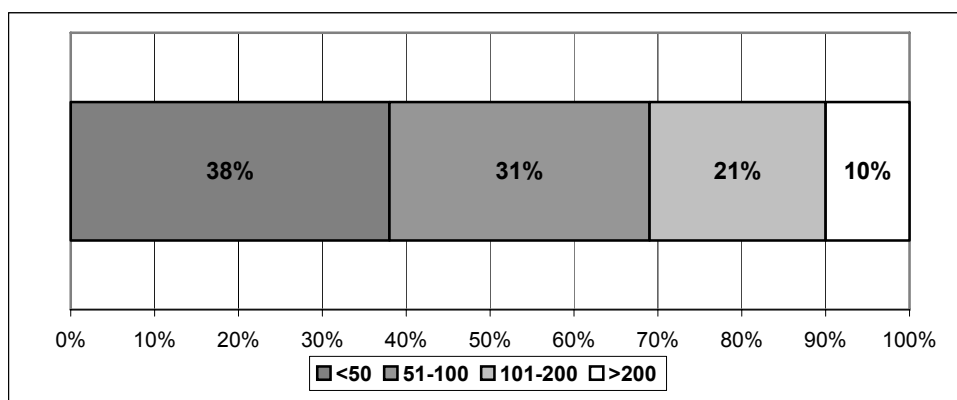
Po državnih statistikah uporabniki 'visijo na netu' povprečno 14 ur na teden, in sicer 4 dni v tednu.

4.6.3 Finančni vidiki

Uporabniki morajo storitve dostopa do interneta plačati. Manj od 100RMB (približno 10EUR) mesečno porabi skoraj dve tretjini uporabnikov.

Graf 4.19: Mesečni izdatki za internet (v RMB)

Vir: *Statistical Reports on the Internet Development in China 16*

Med uporabniki, ki niso študenti, je brez dohodkov 10% ljudi, kar ustreza deležu brezposelnih v populaciji. Ta delež je med študenti znatno nižji, saj je študentov uporabnikov brez dohodkov le odstotek, vendar ima polovica manj od 500RMB dohodkov na mesec, kar je dvakrat več kot med neštudenti uporabniki (čez 90% študentov ima manj kot 1000RMB mesečnih prihodkov). Med študentske dohodke so štete tudi štipendije in subvencije.

¹⁹ Možnih je bilo več odgovorov.

4.6.4 Problemi prekomerne uporabe

Velik porast uporabe interneta in računalnikov v zadnjih letih prinaša tudi svoje slabosti. Anketo, objavljena septembra 2005, je izvedelo ministrstvo za izobraževanje province Kanton med 2500 študenti šestih univerz province Kanton na J Kitajske. Ugotovili so, da je že preko 80% študentov izkusilo t.i. 'računalniški in internetni sindrom', katerega znaki so: bolečine in napetosti v vratu, hrbtu, ramenih, glavoboli, splošna utrujenost, utrujenost oči, težave s koncentracijo ipd. kot posledica uporabe računalnika.

(http://service.china.org.cn/link/wcm/Show_Text?info_id=142677&p_qry=internet%20and%20china)

Obstaja tudi nekaj poročil o smrtih, uradno povezanih s problematiko prekomerne uporabe interneta. V Chong-qing-u²⁰ sta tako marca 2004 izgubila življenje srednješolca, ki naj bi po nepretrganem 48 urnem visenju na internetu, zaradi izmučenosti, zaspala na železniških tirnicah. (www.wsws.org/articles/2004/jun2004/chin-j30.shtml)

Mama nekega 'ozdravljenega' dvanajstletnika pa je izjavila, da so igrice, ki jih je igral preko interneta, otroka zasvojile kot droga. Ko je postal odvisen od igranja, mu je padel uspeh v šoli, poslabšalo se mu je zdravstveno stanje in postal je precej bolj pasiven do okolja. »Postal je zombi.« (www.wsws.org/articles/2002/jun2002/chin-j22.shtml)

Moramo pa se zavedati, da Kitajska v tem ni nikakršna posebnost. Ljudje lahko postanejo odvisni od različnih stvari in podobni primeri se dogajajo vsepovsod, kjer so ljudje priklopljeni na internet.

4.6.5 Zadovoljstvo uporabnikov

Preko 4/5 vprašanih trdi, da jim je internet v veliko ali zelo veliko pomoč pri študiju oz. delu. Še več se jih strinja, da internet izboljšuje njihovo delovno (oz. študijsko) učinkovitost.

²⁰ Chong-qing: tretje največje mesto na Kitajskem, ima status mesta – Municipality (kot Peking in Shanghai) in ne province, nahaja se na zahodu centralne Kitajske.

V povprečju so še kar zadovoljni s trenutno hitrostjo povezav; s ceno in varnostjo le-teh malo manj. Menijo tudi, da je informacij v kitajščini dovolj (podrobneje obravnavam področje jezika v infosferi) in da internet ni prekompliciran za uporabo.

Uporabnike pri njihovem delu motijo predvsem internetni virusi in ostali škodljivi ali vohunski programi (spyware) ter reklamna okna, ki se sprožajo nenadzorovano (pop-up windows) in reklamna pošta (spam). Nekatere moti tudi objavljane neresničnih in neprimernih informacij.

Kar se tiče zaupanja uporabnikov v informacije objavljene na internetu, bi lahko rekli, da ljudje ohranjajo zdravo mero skepticizma v tisto, kar preberejo, saj je takih, ki 100% zaupajo internetu relativno malo (6%). V skupini 75% in 50% zaupanje se je uvrstilo kar 85% vprašanih.

4.7 Infosfera

4.7.1 Nameni uporabe interneta

Ob vprašanju, za kaj uporabljajo internet, uporabniki največkrat navajajo zabavo (38%), iskanje informacij (38%), pomoč pri študiju (10%) in komuniciranje z drugimi (8%). (Statistical Reports on the Internet Development in China 16). Raziskava ministrstva za šolstvo province Kanton, ki sem jo že omenil, ugotavlja, da preko 60% študentov uporablja podatke, ki jih poiščejo na internetu kot pomoč pri študiju.

Med storitvami in aplikacijami, ki jih uporabniki največ uporabljajo vsekakor prednjači elektronska pošta, ki jo uporablja preko 90% internetne populacije (glej *Graf 4.20*). Sledijo novice, ki jih preko interneta spremlja skoraj 80% uporabnikov; iskalniki strani (search engine) s 64% uporabnikov in informacije, ki niso novice (navedlo 57% vprašanih).²¹

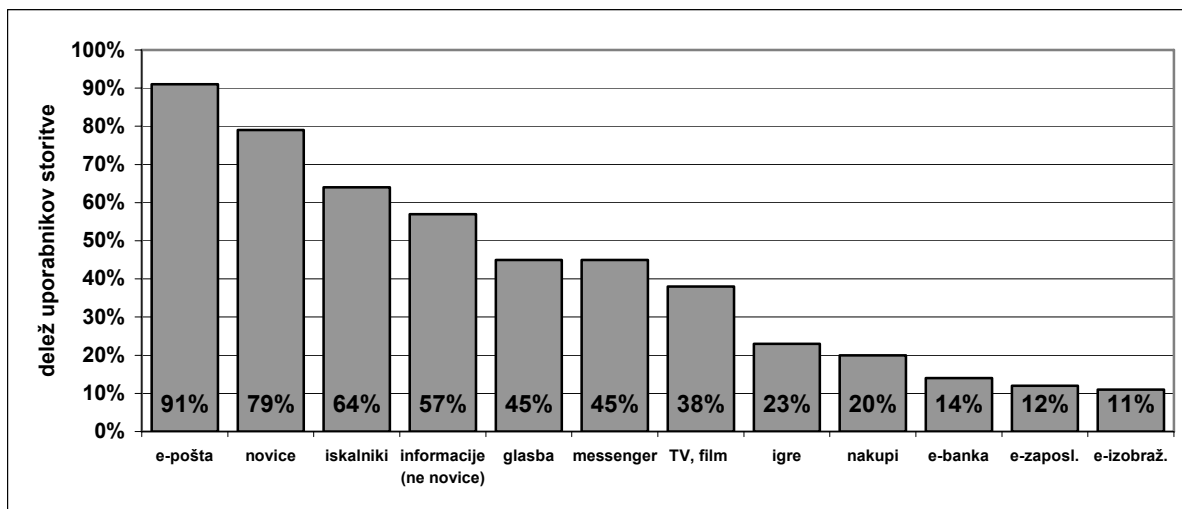
Nadalje po razširjenosti uporabe sledijo: poslušanje in nalaganje glasbe, komuniciranje preko messengerjev (Instant Message Service), gledanje in nalaganje filmov, serij, televizijskih oddaj in drugih video izdelkov... Izpostavil bi še internetne igre, nakupovanje, bančno

²¹ Možnih je bilo več odgovorov.

poslovanje, zaposlovanje in izobraževanje preko mreže, ki tudi dosegajo nezanemarljiv delež med uporabniki.

Graf 4.20: Najpogosteje uporabljane internetne storitve in aplikacije

Vir: Statistical Reports on the Internet Development in China 16

Natančneje si pogledjmo nekatere od teh dejavnosti.

4.7.1.1 Elektronska pošta in klepetanje

Čeprav v samem internet baru na terenu ni bilo zaslediti veliko uporabe elektronske pošte, je med vsemi internet storitvami ta najbolj razširjena. V internet baru so obiskovalci precej več kot pošto uporabljali dopisovalne servise (Instant Messenger), ki pa so tudi po anketah precej razširjeni v populaciji. Zanimivo je, da kljub najširši razširjenosti in uporabi elektronske pošte in precejšnji razširjenosti in uporabi dopisovalnih servisov, ljudje komuniciranja med nameni uporabe interneta ne izpostavljajo toliko. Bolj so jim pomembni zabava, delo, študij.

V povprečju imata na Kitajskem dva uporabnika tri naslove elektronske pošte. Večina teh naslovov je brezplačnih, lociranih na komercialnih strežnikih (80%) ali na računalniških delovnih organizacij, kjer so uporabniki zaposleni (12% vseh naslovov). Naslovov, za katere morajo uporabniki plačati je le okrog 6% (zanje se odločajo predvsem zaradi večje varnosti in večjega prostora). 90% uporabnikov brezplačnih poštnih naslovov ne vidi potrebe po prehodu na plačljive in jim brezplačna ponudba zadošča. Uporabnikov, ki bi bili brez svojega poštnega

naslova, skorajda ni. V povprečju uporabniki dobijo okrog pet osebnih pisem na teden in še dvakrat toliko reklamne pošte oz. slame (spam), pošljejo pa kake tri ali štiri pisma na teden.

Klepetalnice in dopisovalne servise ljudje večinoma uporabljajo za komuniciranje z že znanimi osebami – osebnimi ali poslovnimi znanci. Poleg tekstovne komunikacije uporabljajo še prenos zvoka in slike, kar omogoča video konference, prenašanje slik, glasbe, gradiv in drugih podatkov.

Velika večina vprašanih se strinja, da so dopisovalni servisi izboljšali in poenostavili komunikacijo. Dve tretjini vprašanih meni, da zaradi njihove uporabe e-pošto uporabljajo manj in enak del bi sedaj težko živel brez te tehnologije. Hkrati pa 80% uporabnikov teh servisov meni tudi, da sedaj s temi tehnologijami klepetajo več kot prej.

4.7.1.2 Igre

Igralci igrice preko medmrežja preživijo ob tej aktivnosti v povprečju 11 ur tedensko. Največkrat jih igrajo doma (68% igralcev), v internet barih (31%), na delovnem mestu (17%) ali šoli (9%).²² V povprečju igralci za svojo aktivnost ne zapravijo veliko denarja (37% sploh nič in še nadaljnih 40% igralcev manj od 40 RMB), vendar pa je akumulirana poraba za nakup virtualne opreme in drugih predmetov kar visoka – 178 RMB za vsakega igralca.

Najbolj priljubljene po vsestranskih statistikah so različne enostavne igre tipa 'en na enega' (šah, karte, spomin, sestavljanke...), ki jih igra skoraj 58% vseh igralcev. V opazovanem internet baru najpopularnejše igre vlog (streljaške, pretepaške..., kjer ima igralec določeno 'misijo') sledijo na drugem mestu s skoraj 50% igralcev, za njimi pa so strateške in druge vrste iger.²³

4.7.1.3 Nakupovanje

Med vzroki za nakupovanje preko interneta vprašani največkrat navajajo enostavnost uporabe, nižje cene in večjo ponudbo produktov (tudi tistih, ki drugače lokalno niso dostopni). Obseg

^{22, 23} Možnih več odgovorov.

trgovine preko mreže hitro narašča. Kar 95% vprašanih, ki so že tako kupovali, namerava v bližnji prihodnosti spet kupovati na tak način.

Ljudje preko interneta največ kupujejo nosilce besede, zvoka in slike, računalniško in drugo tehnološko opremo in zabavno elektroniko (software, hardware, igre in opremo zanje, mobilne telefone, MP3 predvajalnike...), obleko in kozmetiko. Manj kot npr. v Evropi se preko interneta kupuje turističnih produktov (vozovnice, vstopnice, rezervacije...), saj trenutno Kitajci potujejo precej manj kot Evropejci, če govorimo o turističnih potovanjih in še posebej, če govorimo o potovanjih v tujino.

Med načini plačila ima polovica tistih, ki so že kdaj kupovali preko mreže, najraje plačilne ali kreditne kartice, četrtnina raje plača ob prevzemu in četrtnina preko položnice. Vendar pa je plačevanje s kreditnimi karticami na Kitajskem zaenkrat še ni toliko razvito kot na zahodu: »Po podatkih svetovalne družbe McKinsey celo manj kot en odstotek kitajskega prebivalstva uporablja kreditne kartice, pa še pol teh računov je neaktivnih. /.../ Kartične transakcije so na Kitajskem vredne manj kot osem odstotkov celotne porabe.« (Sušnik, 21.1.2006) Za dostavo tretjina izbere redno poštno službo, ostali pa različne dostavne servise in druge načine.

Več kot polovica ljudi, ki so že kupovali preko interneta, redno obiskuje tovrstne strani. Pri izboru strani preko katere kupujejo, so uporabniki najbolj pozorni na znane strani z dobrim slovesom in brez plačilnih problemov v preteklosti, saj jim take strani seveda dajejo največji občutek varnosti in največja zagotovila, da z nakupom ne bo šlo kaj narobe. Šele za varnostjo strani oz. verodostojnostjo prodajalca so kupcem pomembni raznovrstnost ponudbe in cena proizvodov, sledijo še kvaliteta in hitrost opravljene storitve. Zanimivo, priporočil znancev in prijateljev anketiranci na navajajo kot bistveni faktor pri odločitvi za ponudnika storitve.

Kot pomanjkljivosti takšnega nakupovanja uporabniki izpostavljajo še vedno ne dovolj visoko stopnjo varnosti storitev, predvsem na področju plačevanja in problem fizične odsotnosti produktov (produkti so lahko le opisani in naslikani, ne more pa jih kupec fizično vzeti v roke in si jih podrobneje ogledati) – kar se odraža tudi v prej omenjenih artiklih, ki so najbolj kupovani (nosilci besede, zvoka in slike ter tehnološka oprema), kjer fizični stik s kupovanim produktom ni toliko pomemben. Dovolj so že informacije posredovane preko interneta.

4.7.2 Vrste informacij

Med informacijami, ki jih iščejo uporabniki, prednjačijo novice (išče jih 84% uporabnikov interneta), sledijo informacije s področja računalniške opreme (51%), zabave (51%), dnevnih storitev (37%), e-knjige, kultura, izobraževanje, zaposlovanje, šport, znanost, vojska. Manj iskane so turistične, finančne, gospodarske, nepremičninske, medicinske informacije, zakonodaja, e-uprava, iskanje prijateljev in partnerjev.²⁴

Med najbolj pomanjkljive od naštetih področij ponujenih informacij, so uporabniki uvrstili e-knjige, dnevne storitve, novice, računalniško opremo, izobraževanje, zabavo, zaposlovanje, kulturo, zakonodajo, medicino, e-upravo, turizem in znanost – večino področij, kar pomeni, da postajajo uporabniki vedno bolj zahtevni in pričakujejo, da bodo ponudniki informacij temu sledili z izboljšano ponudbo. Uporabnike moti tudi ponavljanje informacij in informacije, ki niso več uporabne ali pa niso obnovljene.

Potrebovane informacije uporabniki iščejo večinoma preko iskalnikov ali strani, ki jih že poznajo. Z iskalniki največkrat iščejo željene strani, različne programe (software), glasbo, slike, zemljevide.

Nove strani, ki se pojavijo na internetu, uporabniki največkrat odkrijejo kar sami, in sicer preko različnih iskalnikov (85% vprašanih) ali povezav (linkov) na drugih straneh (62%).²⁵ Velikokrat pa jim za nove strani povejo znanci (57%) ali pa za njih izvejo preko različnih tiskanih medijev (22%), elektronskih medijev (9%) ali oglasov (7%), uporabljajo pa lahko tudi različne kataloge in imenike naslovov strani (14%).

4.7.3 Jezikovne ovire

Dominantni jezik interneta je angleščina. V zahodnih neangleško govorečih državah to ne predstavlja tako velikega problema kot na Kitajskem, saj je znanje angleščine veliko boljše in predvsem više izobraženim in mlajšim populacijam ne predstavlja tolikšne ovire pri dostopu do informacij. Seveda poleg tega obstaja tudi vedno več strani v lokalnih (nacionalnih) jezikih.

^{24, 25} Možnih je bilo več odgovorov.

Na Kitajskem je število ljudi z znanjem tujih jezikov v celotni populaciji precej manjše, skorajda zanemarljivo. Vendar pa zaradi velike ponudbe informacij in storitev v kitajskem jeziku (okrog 700.000 strani) to uporabnikov interneta, po njihovem mnenju, ne omejuje. Tako okrog 90% uporabnikov pregleduje le strani v kitajskem jeziku in jim to zadostuje. Le okrog 10% uporabnikov nezadovoljnih s količino podatkov dostopnih v kitajščini.

Te značilnosti kitajskih uporabnikov precej olajšujejo aktivnosti nadzora in cenzure interneta, ki jih izvaja oblast. Ta, zaradi ogromnega obsega interneta in majhnega dela uporabnikov, ki obiskujejo nekitajske strani, večino svojih dejanj in aktivnosti izvaja le na straneh, ki so v kitajščini. Kar se tiče tujine, se pristojni organi 'ukvarjajo' le z najbolj razvpitimi stranmi (novice, organizacije za človekove pravice...), o čemer sem že govoril v poglavju o varnosti in omejevanju vsebin.

Natančneje smo razčlenili in analizirali štiri področja kitajskega kibernetikega prostora. Celostno analizo bom predstavil v zaključku.

5. Zaključek

Pregledali smo glavna področja kitajskega kibernetnega prostora in njihove značilnosti. Ena glavnih ugotovitev je, da kitajska država oz. oblast s svojimi aktivnostmi in vzvodi uspešno 'zatira' demokratično naravo interneta, ki ji kot enopartijskemu režimu predstavlja grožnjo. To počne na različne načine in na različnih področjih, razdelil bi jih na področja dostopanja do intereneta in na področje vsebin ter na aktivnosti usmerjene izven države in aktivnosti usmerjene na področja znotraj meja.

Akterji na področju ITK tehnologij v LRK morajo pri svojem delovanju upoštevati številne določbe in omejitve, s katerimi država (zaenkrat še) uspešno preprečuje val širjenja demokratizacije družbe. Vsaka od njih po svoje prispeva k uspešnejšemu delovanju sistema nadzora.

Vsak posameznik, ki dostopa na internet, se mora najprej registrirati pri pristojnem organu in se hkrati zavezati tudi h spoštovanju pravil obnašanja na internetu (da ne bo obiskoval neprimernih vsebin in objavljaj ali razpečeval neprimernih vsebin). Seznam uporabnikov je tako prvi mehanizem nadzora pri posameznikih. Poleg tega, s svojo politiko do mlajših uporabnikov (predvsem preko določil uporabe v internet barih in v šolah), le-te še bolj omejuje. Država sicer v splošnem ne nadzoruje osebne elektronske pošte (je tehnično neizvedljivo in protiustavno), jo pa lahko bere osumljencem kaznivih dejanj.

Tudi ponudniki internetnih vsebin in dostopa do njih so pod budnim očesom oblasti. Odgovorni so za vsebine, ki jih objavljajo in za mnenja posameznikov, ki se objavljajo na njihovih straneh. Objavljajo lahko le uradno potrjene novice. Prav tako so zavezani k spoštovanju kodeksov obnašanja na internetu. Internet bari morajo vgrajevati software in hardware, s katerim nadzorujejo uporabnike in njihove aktivnosti. Z novimi procesi uvajanja koncesionarjev verig internet barov pa država želi še bolj poenostaviti nadzor nad internet bari, saj je precej lažje nadzirati le nekaj velikih verig kot pa nepregledno množico posameznih zasebnih barov.

Med aktivnosti usmerjene preko državnih meja bi uvrstil predvsem določila, ki veljajo za tuja ITK podjetja, ki poslujejo na Kitajskem (Yahoo, Google...), ki morajo, zaradi groženj o prenehanju poslovanja, prav tako upoštevati 'pravila igre', ki jih določa država. Tako morajo

tudi tuji ponudniki spoštovati prepovedi tem (samostojnost Tajvana, demokracija, Falun Gong, pornografija, hazarderstvo...). Drugo področje, ki se tiče tujine pa so filtri na šestih točkah, kjer se kitajski internet stika s tujino, ki onemogočajo dostop do določenih tujih strani (BBC, Human Rights Watch...). Visoka omejenost uporabnikov na kitajski jezik olajšuje delo pristojnim organom, saj (zaenkrat) pritisk na strani v tujih jezikih še ni pretirano močan, kar omogoča osredotočanje na le najbolj razvpite strani (predvsem v angleškem jeziku) oz. onemogočanje dostopa do njih.

Z opredeljevanjem za družbo in državo 'škodljivih' vsebin (pornografija, hazarderstvo, posamezne teme), njihovo prepovedjo in nadzorom dostopa do njih (na ravni organizacij in posameznikov znotraj države ter s pomočjo filtrov na šestih stičnih točkah s tujino) sistemu večinoma uspe onemogočiti povprečnim uporabnikom dostopanje do takih vsebin. Poleg tega izvaja tudi določeno cenzuro novic z zapovedanim 'blagoslovom' pred objavo. Mimo sistemov kontrole in cenzure uspejo priti le redki posamezniki z dovolj tovrstnega znanja, ki tako tvegajo, da jih odkrijejo in kaznujejo. Vprašanje je, ali oz. kdaj bo število kršiteljev postalo tako veliko, da ga sistem ne bo zmožal več obvladovati. Nadaljna vprašanja pa so, ali bodo te kršitve postale nevarne za sam sistem, ali bodo dovolj, da bodo sprožile demokratizacijo kitajskega političnega prostora 'od spodaj' in ali se bodo zgodile pred ali sočasno z demokratizacijo 'od zgoraj'.

Uporabniki so (kot je bila tudi predpostavka) resnično večinoma mlajši in bolj izobraženi. Tako je kar tretjina uporabnikov po državnih statistikah študentov, kmetov pa je le 1%. Več je sicer moških, a razmerje ni zaskrbljivo (2:3). Tudi predpostavka o bogatejših območjih drži, saj so najbolj 'priklopljena' ravno najbogatejša gospodarsko in infrastrukturno najbolj razvita območja (Peking, Shanghai, Kanton – Guangdong), kjer je največ uporabnikov, pa tudi hostov in samih ponudnikov ITK tehnologij.

Med nameni uporabe uporabniki sicer sami najbolj izpostavljajo zabavo in iskanje informacij, a že dejstvo, da jih 90% uporablja elektronsko pošto, poleg tega pa še 45% različne messenger servise, kaže, da je najbolj razširjena aktivnost komuniciranje z drugimi akterji. Med informacijami so najbolj iskane novice, sledijo pa jim strokovne informacije (predvsem s tehnoloških področij). Na področju zabave uporabniki internet največ uporabljajo za dostop do glasbe in drugih avdio-video izdelkov (filmi, serije, videi...) ter igranje različnih računalniških iger. Različne oblike poslovanja preko interneta (trgovina, bančništvo) sicer

obstajajo, a jih trenutno uporablja manjši del internetne populacije. Med razlogi za to bi izpostavil relativno majhno razširjenost uporabe plačilnih in kreditnih kartic med Kitajci ter relativno nerazvitost teh trgov (predvsem na področju bančništva). Obe ti področji pa se naglo razvijata in poslovanje preko mreže pridobiva vedno več novih uporabnikov, hkrati pa uspeva obdržati tudi stare. Poleg tega gre izpostaviti tudi prodajo vstopnic in različnih vozovnic ter turističnih produktov, kar je na zahodu med najbolj razširjenimi področji prodaje preko interneta, na Kitajskem pa te storitve uporablja le zanemarljiv odstotek uporabnikov. Tako gre, ob visoki gospodarski rasti in višanju življenjskega standarda ter kupne moči prebivalstva, širjenju populacije uporabnikov interneta, nadaljnem razvoju negotovinskega poslovanja in drugih pozitivnih trendih, pričakovati nadaljno hitro rast poslovanja preko mreže (po obsegu in vrednosti).

Raziskava, opravljena v enem izmed internet barov, je pokazala rahlo odstopanje od državnih povprečij na posameznih področjih. Predvsem je med uporabniki nižji delež žensk (le petina) in starejših od 30 let (le šestina – na državnem nivoju tretjina). Tudi aktivnosti na internetu so v baru osredotočene predvsem na zabavo (skoraj izključno se uporabniki posvečajo igram in avdio-video izdelkom), medtem ko so v državnem povprečju pomembni tudi (že omenjeni) informacije in komunikacija.

Infrastruktura ima še veliko potenciala za širitev, saj trenutna internetna populacija predstavlja le okrog 8% celotne populacije in trenutni trendi kažejo stabilno nadaljno rast. Glede jezikovne ločenosti kitajskega interneta od svetovnega spleta se večina uporabnikov ne čuti prikrajšanih in meni, da je ponudbe dovolj znotraj okvirov kitajskega jezika. Obe omenjeni dejstvi dajeta slutiti, da bo z nadaljno rastjo kitajski internetni prostor postal nekakšno 'paralelno vesolje' ostalemu svetovnemu spletu, ki večinoma temelji na angleškem jeziku oz. njegov edini resni konkurent. Od prej omenjenih demokratizacijskih procesov pa je odvisno, koliko se bo z njim ujemal oz. pokrival, kar se tiče objektivnih informacij (predvsem novic), čeprav pomisleki glede objektivnosti obstajajo tudi v demokratičnih družbah.

6. Seznam virov

knjige

- Castells, Manuel (1998): The Information Age: Economy, Society and Culture, Volume III; End of Millennium. Blackwell Publishers Ltd, Oxford
- Groves, Robert M. in dr. (2004): Survey Methodology. John Wiley & Sons Inc, Hoboken, New Jersey
- Herman, Andrew in Swiss, Thomas, ur. (2000): The World Wide Web and Contemporary Cultural Theory. Routledge, London, New York
- Holloway, Sarah L. in Valentine, Gill (2003): Cyberkids. RoutledgeFalmer, Taylor & Francis Group, London, New York
- Howard, Philip N. in Jones, Steve, ur. (2004): Society Online, The Internet Context. Sage, London
- Loader, Brian D., ur. (1997): The Governance of Cyberspace: Politics, Technology and Global Restructuring. Routledge, London, New York
- Miller, Daniel in Slater, Don (2000): The Internet: An Ethnographic Approach. Berg, New York
- Podreka, Mitja (2005): Politična raba medmrežja na Kitajskem, diplomsko delo. Oddelek za afriške in azijske študije, Filozofska fakulteta, Ljubljana
- Saje, Mitja (1999): Deng Xiaoping in njegov vpliv na politiko ter reforme sodobne Kitajske. revija Oddelka AAŠ, letnik III, št. 1-2, Filozofska fakulteta, Univerza v Ljubljani
- Trček, Franc (2003): Problem informacijske (ne)dostopnosti. Center za prostorsko sociologijo FDV, Ljubljana
- Webster, Frank (2002): Theories of the Information Society, 2nd Edition. Routledge, Taylor & Francis Group, New York

članki

- Baković, Zorana: To je šele začetek, Sobotna priloga, 10.9.2005
- Baković, Zorana: Internet v partijski mreži, Sobotna priloga, 22.10.2005
- Sušnik, Dragica: Kitajci še nezaupljivi do kreditnih kartic, Delo, 21.1.2006
- Baković, Zorana: Dialog skozi veter, Delo, 28.1.2006

predpisi

- Ustava LRK (1982,1988,1993,1999,2004): Beijing Review no.15, priloga, 15.4.2004
- Ustava RS (1991): <http://www.dz-rs.si/?id=150&docid=8&showdoc=1>, 10.1.2006
- The Telecommunication Regulation of the People's Republic of China:
http://www.usito.org/uploads/94/New_Telecom_Regs.-English-updated.doc,
29.10.2005
- Measures for Managing Internet Information Services:
<http://www.chinaepulse.com/html/regulation.html>, 29.10.2005

internet

- http://en.wikipedia.org/wiki/Digital_divide, 12.10.2005
- <http://en.wikipedia.org/wiki/Cyberspace>, 12.10.2005
- <http://en.wikipedia.org/wiki/Information>, 12.10.2005
- The Internet Timeline of China, Part I – IV:
<http://www.cnnic.net.cn/index/00/06/index.htm>, 18.10.2005
- Statistical Reports on the Internet Development in China 1 – 16:
<http://www.cnnic.net.cn/en/index/00/02/index.htm>, 20.10.2005
- Internet Usage and Broadband Usage Report USA:
<http://www.internetworldstats.com/am/us.htm>, 20.10.2005
- Statistični urad LRK: <http://www.stats.gov.cn>, 20.10.2005
- The State Council: <http://reference.allrefer.com/country-guide-study/china/china295.html>, 24.10.2005
- <http://www.mii.gov.cn/mii/hyzt/hygl/dxtl.htm>, 29.10.2005
- Measures for Managing Internet Information Services:
<http://www.chinaepulse.com/html/regulation.html>, 29.10.2005
- Review of China's Internet Regulations and Domestic Legislation:
<http://www.ichrdd.ca/splash.html>, 29.10.2005
- China shuts down 8,600 illegal Internet cafes:
http://english.people.com.cn/200405/06/eng20040506_142470.html, 30.10.2005
- Internet tutors employed in north China province to improve cafe service:
http://english.people.com.cn/200404/04/eng20040404_139383.shtml, 30.10.2005
- Crackdown on Internet cafes in China follows Beijing fire:
<http://www.wsws.org/articles/2002/jun2002/chin-j22.shtml>, 30.10.2005

- Internet crackdown in China: <http://www.wsws.org/articles/1999/mar1999/chin-m02.shtml>, 30.10.2005
- China cracks down on Internet cafes and “cyber dissidents”:
<http://www.wsws.org/articles/2004/jun2004/chin-j30.shtml>, 30.10.2005
- China clamps down on internet cafes:
<http://cooltech.iafrica.com/technews/281909.htm>, 30.10.2005
- China frees internet dissidents: <http://cooltech.iafrica.com/technews/289119.htm>, 30.10.2005
- China Tightens Controls over Net-bars:
<http://www.china.org.cn/english/government/32805.htm>, 30.10.2005
- New Measures to Regulate Online News Services:
http://service.china.org.cn/link/wcm/Show_Text?info_id=143517&p_qry=internet%20and%20china, 30.10.2005
- No internet cafes allowed around schools, residential areas:
http://english.people.com.cn/200403/24/eng20040324_138379.shtml, 30.10.2005
- China Telecom Blocks Skype Access:
http://service.china.org.cn/link/wcm/Show_Text?info_id=141557&p_qry=internet%20and%20china, 23.11.2005
- China shuts down 8,600 illegal Internet cafes:
http://news.xinhuanet.com/english/2004-05/06/content_1454450.htm, 23.11.2005
- Google Launches China Search Site:
http://service.china.org.cn/link/wcm/Show_Text?info_id=141214&p_qry=internet%20and%20china, 23.11.2005
- Google Loses Ground to Baidu: CNNIC Survey:
http://service.china.org.cn/link/wcm/Show_Text?info_id=140122&p_qry=internet%20and%20china, 23.11.2005
- Plans to Limit Online Game Playtime Rebuked:
http://service.china.org.cn/link/wcm/Show_Text?info_id=140915&p_qry=internet%20and%20china, 23.11.2005
- Net Syndrome Threats College Students:
http://service.china.org.cn/link/wcm/Show_Text?info_id=142677&p_qry=internet%20and%20china, 23.11.2005
- Internet censorship in mainland China:
http://en.wikipedia.org/wiki/Internet_censorship_in_mainland_China, 23.11.2005

- Reporters Without Borders: China:
http://www.rsf.org/article.php3?id_article=7237&var_recherche=internet+china,
23.11.2005
- Speed up the healthy development of China's Telecom Industry:
<http://www.cnii.com.cn/20040423/ca259121.htm>, 27. 11.2005
- Benda, Nina; Knap, Danijela; Premk, Jurij (2003): Politike Mao Zedonga in Deng Xiaopinga: http://www.fdv.uni-lj.si/predmeti/Sodobna_drzava/2003/POLITIKE%20MAO%20ZEDONGA%20IN%20DENG%20XIAOPINGA.htm, 17.1.2006
- The Network Paradigm: Social Formations in the Age of Information:
<http://www.indiana.edu/~tisj/readers/full-text/14-4%20Stalder.html>, 18.1.2006

7. Priloge

Priloga A: Pregled pomembnejših predpisov na ITK področju (1996-2005)

1.2.1996 - "The Interim Regulations of the People's Republic of China on the Management of International Networking of Computer Information" – izdala vlada

9.4.1996 - "Rules for Administration of China's Public Computer Networks and International Connection" – izdalo Ministrstvo za pošto in telekomunikacije

20.5.1997 - "The Provisional Regulations of the People's Republic of China on Managing Computer Internet Information Networks" – objavila vlada

30.12.1997 - "The Management of the Security of International Computer Network Information Networking" – izdalo Ministrstvo za javno varnost

6.3.1998 - "Implementing Rules for Interim Regulations of the People's Republic of China on the Management of International Computer Information Networking" – izdala vladna skupina za informatizacijo (Informatization Steering Group of the State Council)

1.1.2000 - "Regulations for the Protection of National Computer Networks" – objavila National Administration for the Protection of State Secrets

30.3.2000 - "The Interim Measures for the Administration of Online Stock Commission" – izdala China Securities Regulatory Commission

25.9.2000 - "The Telecommunication Regulation of the People's Republic of China" in "Rules for Administering the Internet Information Services" – izdala vlada

6.11.2000 - "Interim Regulations for the Administration of Publishing News Materials on Websites" in "Regulations for the Administration of the Internet Electronic Bulletin Services" – izdala Urad vlade za informiranje in Ministrstvo za informacijsko industrijo (MII)

7.11.2000 - “Announcement on Administering Chinese Domain Names” – izdalo MII

11.1.2001 - “Interim Regulations for the Administration of Internet Medicine Information Services” – izdal Urad za hrano in zdravila

3.4.2001 - “Measures for the Management of Internet Cafés” – objavili MII, Ministrstvo za javno varnost, Ministrstvo za kulturo in Urad za industrijo in trgovino

9.7.2001 - “The Interim Rules for the Administration of Online Banking Business” – objavila Banka Kitajske (Bank of China)

7.9.2001 - “The Program for the 10th Five-Year-Planning of Information Industry” – objavila vlada

20.9.2001 - “Measures for Inter Accounting among Internet Backbone Networks” – izdalo MII

29.9.2001 - “Interim Regulations for Connecting Services of the Internet Backbone Networks” – izdalo MII

8.10.2001 - “The Interim Regulation for the Management of the Connection of Backbone Networks” – izdalo MII

27.10.2001 - “The Information Network Dissemination Right” je bil vključen v novi “The Copyright Law of People's Republic of China” – sprejela delovna skupina NLK

20.12.2001 - “Regulations for Financial Accounting of the National Internet Exchange Center” – objavila Agencija za telekomunikacije (Telecommunication Administration Bureau of MII)

14.3.2002 - “Rules for the Administration of Internet Domain Names in China” – odobrilo MII, začetek veljave 30.9.2002

26.3.2002 - "Self-Discipline Treaty of Internet Industry in China" – izdala Internet Society of China

17.5.2002 - "Notification on Strengthen the Market Supervision of Internet Culture" – objavilo Ministrstvo za kulturo

27.6.2002 - "Interim Regulations for the Administration of the Internet Publications" – izdala MII in Urad za medije (State Administration of Press and Publication)

25.9.2002 - "Detailed Rules for the Registration of Domain Names", "Domain Name Dispute Resolution Policy" in "Rules for Accrediting Domain Name Registrars" – izdal CNNIC

15.11.2002 - "Regulations for the Management of Places of Internet Accessing" – izdala vlada, začetek veljave isti dan

22.11.2002 - "The Bulletin about Internet Domain Name System in China" – izdalo MII

10.5.2003 - "Provisional Regulations for Administering Internet Culture" – izdalo Ministrstvo za kulturo, začetek veljave 1.7.2003

28.8.2004 – "Law on Electronic Signature" – izglasoval Narodni ljudski kongres, začetek veljave 1.4.2005

11.11.2004 - "Measures for Administration of Internet Domain Names of China" – objavilo MII, začetek veljave 20.12.2004

Priloga B: Tabela primerov merjenja v internet baru

datum	ura	delavnik	vrema	št. ljudi	moški	ženske	nad 30	igre	media	www	chat	slušalke	št. rač.
23-Mar-04	13:10	da	-	25	22	3	5	14	1	4	6	9	58
24-Mar-04	20:40	da	-	56	47	9	5	36	4	7	9	17	58
24-Mar-04	17:00	da	-	43	27	16	1	24	3	3	13	17	58
25-Mar-04	21:00	da	-	40	28	12	2	25	5	3	7	22	58
26-Mar-04	18:15	da	-	27	20	7	6	20	0	2	5	6	58
27-Mar-04	17:50	ne	-	36	30	6	7	21	3	3	9	17	56
28-Mar-04	15:30	ne	-	44	34	10	3	27	1	3	13	15	56
30-Mar-04	17:20	da	-	24	21	3	3	20	1	1	2	7	56
3-Apr-04	16:00	ne	-	31	27	4	9	26	0	2	3	14	56
3-Apr-04	18:15	ne	-	36	31	5	7	20	2	6	8	13	56
5-Apr-04	18:30	da	-	37	32	5	5	27	2	5	3	9	56
7-Apr-04	20:15	da	-	48	37	11	10	32	8	2	6	23	56
8-Apr-04	13:45	da	-	27	23	4	2	20	3	4	0	11	56
8-Apr-04	18:45	da	-	22	17	5	4	12	7	1	2	15	56
9-Apr-04	21:00	da	-	49	33	16	12	28	6	8	7	25	56
10-Apr-04	14:50	ne	-	46	33	13	7	23	5	7	11	20	56
10-Apr-04	18:00	ne	-	31	19	12	6	15	10	5	1	18	56
12-Apr-04	20:00	da	-	40	32	8	5	26	8	4	2	17	56
14-Apr-04	12:30	da	-	11	8	3	1	6	4	1	0	7	56
15-Apr-04	14:40	da	-	42	36	6	7	28	2	7	5	23	56
15-Apr-04	19:00	da	-	39	28	11	3	22	5	3	9	20	56
16-Apr-04	12:30	da	oblačno	17	16	1	2	2	13	2	0	6	56
17-Apr-04	17:30	ne	deževno	57	48	9	8	42	4	5	6	22	56
18-Apr-04	15:30	ne	deževno	55	43	12	9	41	2	6	6	31	56
19-Apr-04	20:00	da	-	35	27	8	6	25	2	6	2	11	56
20-Apr-04	15:00	da	oblačno	42	35	7	7	29	6	4	3	20	56
21-Apr-04	20:50	da	-	41	32	9	9	32	2	5	2	15	56
22-Apr-04	14:00	da	sončno	38	30	8	2	20	4	7	7	15	56
23-Apr-04	14:50	da	sončno	36	32	4	7	22	3	5	6	19	56
24-Apr-04	18:00	ne	sončno	33	21	12	3	21	6	6	0	13	56
26-Apr-04	9:40	da	sončno	12	10	2	0	9	3	0	0	7	56
26-Apr-04	15:45	da	sončno	36	26	10	4	27	3	3	3	21	56
27-Apr-04	14:20	da	oblačno	22	15	7	3	15	1	3	3	8	58
28-Apr-04	20:10	da	sončno	34	29	5	6	19	4	5	6	14	58
29-Apr-04	15:50	da	sončno	36	27	9	2	25	5	4	2	17	58
30-Apr-04	20:45	da	sončno	53	42	11	4	28	7	7	11	26	58
1-May-04	17:50	ne	sončno	47	37	10	11	34	7	4	2	21	58
2-May-04	13:50	ne	sončno	27	24	3	5	14	3	3	7	10	58
2-May-04	17:00	ne	sončno	40	30	10	5	30	2	5	3	17	58
3-May-04	15:30	ne	sončno	35	30	5	3	26	3	4	2	10	58
4-May-04	19:30	ne	sončno	40	31	9	8	26	6	4	4	12	58
5-May-04	15:15	ne	oblačno	54	46	8	11	44	3	1	6	25	58
6-May-04	13:00	ne	sončno	46	36	10	8	33	6	2	5	28	58
6-May-04	23:15	ne	-	52	38	14	5	31	7	6	8	25	58
7-May-04	15:15	ne	sončno	50	35	15	7	33	7	7	3	25	58
8-May-04	17:45	ne	sončno	34	28	6	3	32	2	0	0	7	58

9-May-04	13:00	ne	sončno	50	38	12	8	40	6	1	3	20	58
9-May-04	19:15	ne	sončno	29	21	8	5	20	2	2	5	11	58
9-May-04	23:50	ne	-	43	33	10	8	29	6	3	5	16	58
10-May-04	18:45	da	sončno	31	26	5	5	27	1	0	3	14	58
10-May-04	23:10	da	-	43	35	8	4	36	1	3	3	13	58
11-May-04	21:00	da	-	50	38	12	8	31	3	3	13	13	58
12-May-04	20:15	da	-	53	46	7	12	37	5	3	8	28	58
13-May-04	15:00	da	oblačno	46	35	11	9	33	5	1	7	22	58
14-May-04	12:15	da	oblačno	27	20	7	6	19	2	3	3	11	58
14-May-04	18:35	da	oblačno	33	28	5	8	21	5	2	5	13	58
15-May-04	15:00	ne	oblačno	49	30	19	7	34	5	4	6	19	58
16-May-04	13:30	ne	oblačno	24	17	7	3	18	2	1	3	11	58
16-May-04	19:15	ne	oblačno	40	31	9	6	26	5	3	6	16	58
17-May-04	9:30	da	oblačno	22	16	6	3	10	4	4	4	11	58
18-May-04	14:40	da	deževno	55	46	9	12	45	3	4	3	28	57
19-May-04	11:15	da	oblačno	23	21	2	8	16	1	4	2	11	57
19-May-04	22:10	da	deževno	51	36	15	13	27	8	3	13	28	57
20-May-04	13:20	da	deževno	39	30	9	10	27	2	5	5	16	57
20-May-04	17:00	da	oblačno	41	32	9	7	30	6	0	5	22	57
21-May-04	20:20	da	-	48	37	11	11	29	4	6	9	22	57
22-May-04	18:20	ne	sončno	31	18	13	7	16	5	2	8	12	57
22-May-04	20:35	ne	-	43	33	10	11	22	7	7	7	24	57
23-May-04	23:20	ne	-	45	33	12	7	32	5	3	5	18	57
24-May-04	19:00	da	oblačno	36	29	7	4	25	3	5	3	13	57
25-May-04	12:15	da	oblačno	22	19	3	6	18	1	1	2	9	57
26-May-04	15:40	da	sončno	49	34	15	6	29	5	3	12	25	57
26-May-04	23:15	da	-	37	26	11	6	27	4	1	5	12	57
27-May-04	12:15	da	sončno	10	8	2	1	9	0	0	1	1	57
28-May-04	13:40	da	sončno	25	22	3	6	21	0	2	2	8	57
29-May-04	17:15	ne	sončno	40	31	9	7	28	5	2	5	27	57
29-May-04	20:15	ne	-	24	21	3	6	18	0	3	3	10	57
30-May-04	11:20	ne	oblačno	18	18	0	5	13	0	3	2	7	57
31-May-04	23:40	da	-	32	27	5	8	23	1	5	3	11	57
1-Jun-04	12:20	da	-	23	20	3	5	20	1	2	0	9	57
3-Jun-04	21:40	da	-	48	41	7	14	33	4	3	8	20	57
5-Jun-04	16:35	ne	deževno	51	35	16	14	39	0	7	5	22	57
5-Jun-04	22:10	ne	-	55	45	10	14	41	4	6	4	24	57
6-Jun-04	13:40	ne	-	33	28	5	9	21	0	6	6	15	57
6-Jun-04	21:50	ne	-	54	45	9	17	39	3	4	8	23	57
7-Jun-04	9:10	da	oblačno	17	11	6	0	16	1	0	0	3	57
8-Jun-04	17:50	da	deževno	39	34	5	5	27	4	3	5	21	57
10-Jun-04	9:20	da	oblačno	21	15	6	4	15	2	3	1	10	57
12-Jun-04	19:30	ne	oblačno	36	30	6	9	29	2	3	2	10	57
13-Jun-04	21:00	ne	-	52	41	11	9	41	3	4	4	16	57